

13

816

ANUARUL

INSTITUTULUI PEDAGOGIC-TEOLOGIC
ORTODOX ROMÂN DIN ARAD.

(ANUL ÎNTEMEIERII 1812.)

ANUL ȘCOLAR 1910/911.

REDACTAT DE

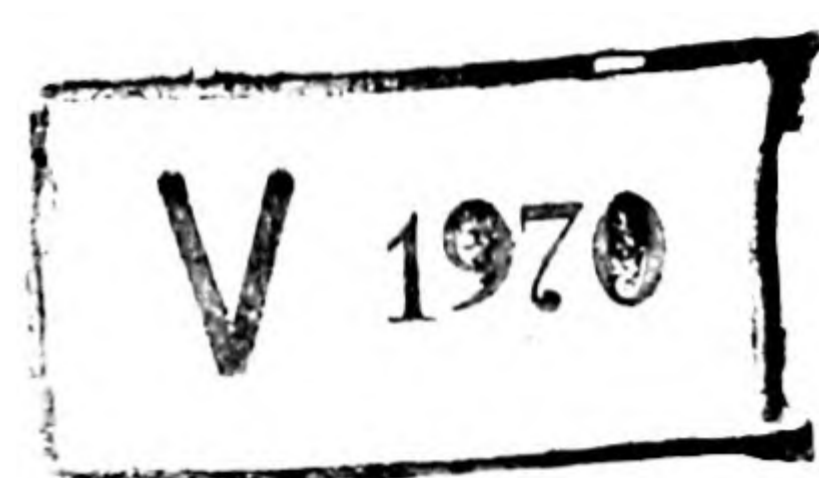
ROMAN R. CIOROGARIU,
PROTOSINCEL, DIRECTOR.

ARAD, 1911.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ORT. ROM.

201539

ANUARUL

INSTITUTULUI PEDAGOGIC-TEOLOGIC
ORTODOX ROMÂN DIN ARAD.

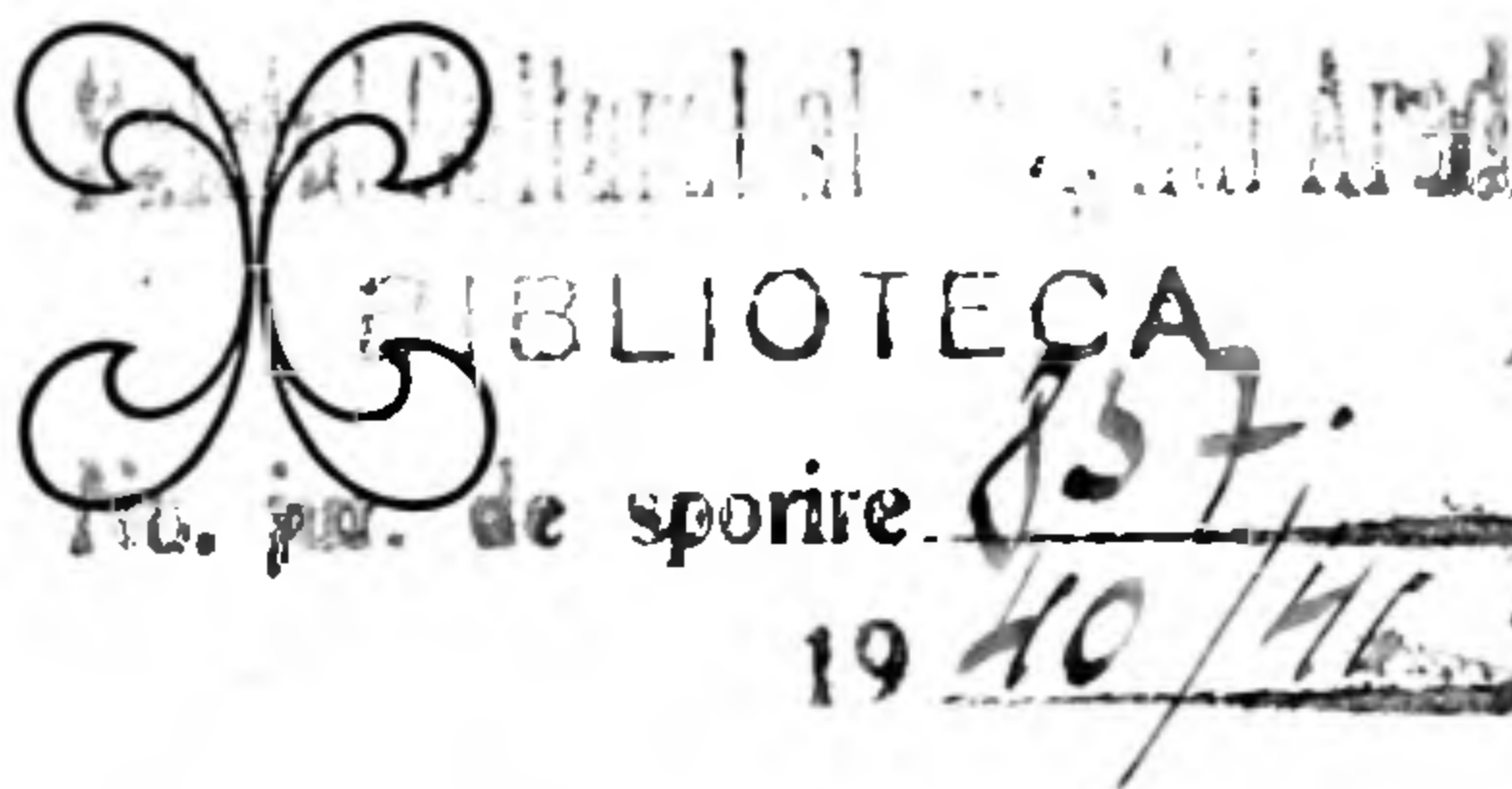
(ANUL ÎNTEMEIERII 1812.)

ANUL ȘCOLAR 1910/911.

REDACTAT DE

ROMAN R. CIOROGARIU,
PROTOSINCEL, DIRECTOR.

A R A D, 1911.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ORT. ROM.

Amintiri dela cursurile din Iena.

(Dr. W. Rein și sistemul său pedagogic).

Dornici de a cunoaște dezvoltarea și rezultatele mai nouă ale științelor de dreptul din rostul inspirat a celor mai distinși savanți, în fiecare an, pe timpul vacanțelor școlare, sute de profesori și învățători din toate țările culte ale Europei, ba chiar și din America și Japonia, cu drag și cu însuflețire se adună la *Iena* (Germania)¹⁾, pentruca să participe la *cursurile feriale (Feriencurse)*, numite și *cursuri de perfecționare*, al căror inițiator și spirit dătător de viață este celebrul pedagog: *Dr. Wilhelm Rein*, profesor de științele pedagogice la universitatea din acelaș oraș, unul din cei mai originali cugetători ai timpului de față. Plecând dela ideea, că universitățile moderne trebuie să urmărească și menirea de a populariza și de a răspândi științele în cercuri cât se poate de largi și de a ținea în curent pe

¹⁾ *Iena*, oraș cu vreo 30,000 locuitori, în ducatul Saxa-Weimar, lângă râul Saale, are o universitate renumită. Încă pela 1547 ducele saxon *Ioan Frederic* s'a hotărât să înființeze în *Iena* o școală înaltă, ceea ce a și îndeplinit. Însă la început acest institut eră numai un gimnaziu academic, plasat în localitățile vechiului clastru al călugărilor paulini. Mai târziu (peste 10 ani) împărat. *Ferdinand I.* acordă universității din *Iena* aprobarea, precum și toate drepturile și privilegiile obișnuite, așa încât în 2 febr. 1558 a putut fi inaugurată. Astăzi această înaltă școală este susținută în comun de cătră cele patru state turingiene (S.-Weimar, S.-Meiningen, S.-Coburg-Gotha și S.-Altenburg). În 1858 fu sărbat al treilea centenar al universității, când a avut loc și desvălirea monumentului fondatorului *Frederic Marinosul*, precum și deschiderea grandioasei biblioteci de peste 200,000 de volume. Iar în 1908 s'a îndeplinit inaugurarea frumosului edificiu nou al universității. Dela 1889 fundațiunea *Carol Zeiss*, creiată de genialul profesor *Ernest Abbe*, tinde sprijin însemnat instituțiilor culturale din *Iena*. Din venitele acestei fundațiuni s'a ridicat și „*Casa poporului*“ (*Volks-haus*), în care se ține cea mai mare parte a prelegerilor cursurilor de vară. Lângă *Iena* a bătut *Napoleon cel Mare* pe Pruși în 14 oct. 1806. Această zi de jale a Germaniei este eternizată prin mai multe monumente, dintre cari cel mai însemnat fu desvălit pe câmpia de lângă satul *Vierzehnheiligen* în 14 oct. 1906.

cei dornici de perfecționare cu progresele cele mai recente ale diferitelor ramuri de științe; pe de altă parte, având ocaziune de a cunoaște de mai nainte și instituțiunea engleză numită *University Extension*, (extenziunea universitară, o instituțiune de învățământ modernă, al cărei scop este: vulgarizarea gratuită a științelor în păturile cele mai largi ale populațiunii, prin specialiști de înaltă competență în cunoștințele de predat și fără nici o condițiune de admitere a auditorilor). *Dr. W. Rein* încă pe la 1889 s'a hotărât să înființeze cursuri de perfecționare în Iena. Spre acest scop, el s'a asociat cu ilustrul naturalist *Dr. Detmer*, de asemenea profesor al universității din Iena, și în vara aceluiaș an i-a și succes de a inaugura pomenitele cursuri, cari însă în primul an de funcționare abia aveau vreo 25 de auditori. Pe încetul cursurile ienene, prin zelul și predările excelente ale docenților, precum și prin interesarea din ce în ce mai potențată a auditorilor, au devenit din an în an tot mai frecventate și renumite. Apoi în timpul mai nou *Dr. Rein* a câștigat ca împreună muncitor și pe distinsul teolog *Dr. Weinel*, care conduce secțiunea științelor teologice, așa încât astăzi (1911) în fruntea instituțiunii cursurilor stau trei dirigenți: *Dr. Rein*, *Dr. Detmer* și *Dr. Weinel*. Programă acestor cursuri cu timpul a devenit atât de amplificată, încât astăzi ele îmbrățișează aproape toate ramurile de cunoștințe trebuincioase pentru cei ce se ocupă cu educațiunea tinerimii. Dupăce în anii din urmă mi-s'a dat plăcuta ocaziune de a studia și a aprofunda operele pedagogice cele mai nouă ale lui *Dr. Rein*, mai departe dupăce am observat, că știința lui *Dr. Rein* nu-e staționară, ci cu toate că își menține principiile fundamentale, se află în evoluție continuă în spre idei și principii din ce în ce mai desăvârșite și mai adaptate exigențelor vieții culturale moderne, sufletul meu tot mai mult eră stăpânit de dorința de a cunoaște vederile pedagogice și didactice cele mai nouă ale lui *Dr. Rein* deadreptul din prelegerile sale luminoase, în sediul activității sale științifice, unde în școala de aplicațiune a seminarului pedagogic universitar ni-se oferă și posibilitatea de a cunoaște și a apreția și întrebuițarea și verificarea practică a acelor idei și vederi reformatorice; cu atât mai vârtos, căci acea școală de aplicație, cu 8 ani școlari, posedă clase mici, de câte 16—20 elevi, fapt, care admite în mod foarte corespunzător întocmirea învățământului

după gradul de apercipiune al elevilor. O altă împrejurare, care mă îndemna să caut de a cunoaște mai deaproape mersul ideilor lui *Dr. Rein*, este faptul, că în deceniul din urmă, atât în Germania cât și pe airea, a început de a-se desvoldă o direcțiune pedagogică de tot nouă, numită *pedagogie și didactică experimentală*, care, reprezentată de *Meumann, Lay*, șcl., tinde de a așeză întreaga știință pedagogică pe *observațiuni și experimente*, făcute asupra indivizilor singulari și asupra grupurilor de indivizi, știință, care în multe privințe se abate dela doctrinele lui *Herbart-Ziller*. Mi-se părea foarte interesant de a cunoaște atitudinea lui *Dr. Rein* față cu această nouă direcție științifică, care deși va avea un viitor frumos, până acum nu posedă încă un sistem bine închiegat, precum e cel al pedagogiei herbart-zilleriane. Indemnat de aceste aspirațiuni, în vara anului 1909, dupăce mai nainte am cercetat așezămintele culturale din orașele principale ale Germaniei, precum Breslau, Berlin, Halle, Lipsca și Dresda, mi-s'a realizat dorința de a participa la aceste cursuri, cari într'adevăr merită numirea de cursuri de perfecționare, căci ele deșteaptă în sute de intelectuali atâtea idei și îndemnuri frumoase. În anul 1909, precum și în 1910 și 1911, programa cursurilor a primit nouă amplificări, anume ea cuprinde 6 secțiuni, cari sunt: 1) științele pedagogice (cu 11 cursuri), 2) științele naturale (11 cursuri), 3) igiena școlară (3 cursuri), 4) teologia și învățământul religiunii (9 cursuri), 5) filozofia, istoria, literatura, sociologia și economia politică (15 cursuri) și 6) limbile: germana, franceza, engleza (9 cursuri). Așa dar vreo 58 de ramuri de științe, predate de cătră vreo 40 de docenți. Numărul auditorilor, atât în 1909, cât și în 1910, a trecut peste 650. După naționalitate, cei mai mulți participanți (peste jumătate din numărul total) sunt din Germania, apoi austriaci, ruși, svedieni, norvegieni, danezi, olandezi, francezi, americani, japonezi, șcl. În anul 1909 participanți români au fost 7, dintre cari 3 din România. Guvernul ungar de instrucție publică în fiecare an exmite la Iena câte 15—20 de profesori și învățători de ai săi, acordându-le ajutoare pentru acoperirea cheltuielilor de călătorie și de întreținere. Prosperarea admirabilă a acestor cursuri dovedește, că ele satisfac unei necesități culturale foarte simțite și că însemnătatea lor crește din an în an. În fața acestei desvoldări grandioase, *Dr. Rein*, merituosul înteme-

ietor al instituțiunii, în sara de 3 august 1909, cu ocaziunea deschiderii festive a cursurilor, cu tot dreptul a putut zice, că: „Cursurile de perfecționare ienenze au crescut și s'au desvoltat într'atâta, încât astăzi se pot conzidera *ca și școală mondială a științelor*, și cadrele lor au devenit atât de extinse, încât deși e de dorit să existe și să prospereze, dar nu e de dorit să se mai amplifice“. La cursurile din 1909 și 1910 *Dr. Rein* a tratat următoarele subiecte: Bazele principale ale pedagogiei și didacticei, anume a început cu explicarea *problemei educațiunii* în genere, conziderând această problemă în raport cu progresul genetic în desvoltarea istorică culturală a poporului. A trecut apoi la chestiunea *organizațiunii școlare*, caracterizând atât stările din trecut, câtși cele actuale. Mai departe a determinat *ținta educațiunii* din punctul de vedere al *valorilor moralei absolute*, combătând doctrinele *eticei relativiste*. A continuat lămurind *pozițiunea învățământului* în sistemul educațiunii și arătând, că scopul învățământului se poate derivă din scopul educațiunii. A expus apoi *ființa și importanța metodei de învățământ*. În fine a tratat detaliat *teoria planului de învățământ*. Precum vedem, această serie de prelegeri îmbrățișează toate problemele esențiale ale pedagogiei și didacticei. Și pecât de importante sunt subiectele prelegerilor, pe atât sunt de demne de *Dr. Rein*, care le-a expus într'o formă clară, sistematică, în o limbă literară curată și frumoasă. Pe când la mulți dintre ceialalți docenți nuanțarea graiului după dialectul saxon genează auzul străinului, peatunci la *Dr. Rein* te încântă puritatea vorbirii. Alte cursuri valoroase din sfera științelor pedagogice au mai fost: *Didactica specială*: modele de lecțiuni predate în școala de aplicație a seminarului pedagogic de cătră învățătorul dirigent: *O. Böhm*, care întrebuițează cu dibăcie admirabilă *metodul genetic-euristic*. Mai departe *istoria pedagogiei*, predată de *Dr. H. Leser* (din Erlangen), o expunere, care a fost o adevărată filozofie a istoriei pedagogice. Plecând dela ideea că: „Educațiunea este o emancipare spre independență, iar cei cari reprezintă prin excelență această emancipare sunt individualitățile cele mari,“ s'a ocupat îndeosebi cu *Pestalozzi și Fröbel*. *Dr. Just* (din Altenburg) a expus în mod foarte complet metoda de învățământ, anume *teoria treptelor formale*, cu observări critice și cu indicarea direcțiunilor mai nouă. *Dr. Berger*, medic și profesor, a tratat *psihologia fiziologică*, arătând la

fiecare pas raportul cel intim dintre funcțiunile psihice și cele corporale, și demonstrând toate adevărurile prin experimente ingenioase. *O. Flügel*, preot protestant, un moș învățat, foarte însuflețit aderent al școalei herbart-zilleriane, a expus cu limpezime *psihologia lui Herbart*, apărându-o cu multă vervă în contra atacurilor provenite dela adversarii acestei psihologii. Apoi *G. Budde* (din Hannovera) a propus în chip atrăgător un subiect foarte actual: *desvoltarea pedagogiei sub influența curentelor filozofice din secol, XIX*, precum sunt: individualismul, socialismul, voluntarismul și intelectualismul. În fine *A. Pabst* (din Lipsca) despre: *direcțiunile practice în educațiunea modernă*, tratând temeinic despre învățământul *lucrului manual* și despre *principiul muncii* în școalele moderne, șcl. Conziderând faptul, că splendida activitate pedagogică a lui *Dr. Rein*, ce a desvoltat-o în cele trei decenii din urmă, din punctul de vedere al progresului științei pedagogice este de o însemnătate epocală, așa încât s'ar putea zice, că sistemul său pedagogic și didactic reprezintă în modul cel mai demn *pedagogia modernă*: ar fi de dorit, ca în cursul prelegerilor din istoria pedagogiei, ce se predau în institutele noastre pedagogice, să ne ocupăm mai detaliat cu acest subiect, în care așa zicând se rezumă tot ce este mai bun din pedagogia și didactica trecutului și prezentului. Daună însă că timpul, pe care ni-l pune la dispoziție planul de învățământ pentru istoria pedagogică este prea puțin, deși această știință în raport cu celelalte discipline pedagogice este tocmai așa de importantă, ca și istoria literaturii pentru obiectele limbistice. Acest motiv m'a determinat de a publică în Anuarul institutului nostru acest scurt tratat, care conține viața, activitatea și sistemul pedagogic și didactic al lui *Dr. Rein*. În fine țin să observ, că la expunerea principiilor lui *Dr. Rein* am urmat credincios prelegerile acestuia ținute la cursurile din 1909, la cari am participat și eu. Sunt însă alăturate și unele completări, cari se razimă pe cele mai nouă opere ale lui *Dr. Rein*. Înainte de a intra în meritul subiectului nostru, va fi de interes a aminti ceva despre viața și operele acestui celebru pedagog.¹⁾

¹⁾ Izvor: *E. Scholz*: „*Professor Dr. W. Rein, eine kurzgefasste Darstellung u. Würdigung seines Lebens u. Strebens*“, Berlin, 1907.

Din biografia lui Dr. Rein.

Dr. Wilhelm Rein este descendentul unei familii de preoți și învățători, în care iubirea față de științe, patriotismul și religiozitatea adevărată au fost ereditare. S'a născut la 1847 în Eisenach (ducat. Saxa-Weimar), unde tatăl-său, un arheolog mult apreciat, era profesor liceal. Ca june și-a făcut studiile superioare la universitatea din Iena, unde a devenit discipolul ilustrului *Stoy*, care a făcut foarte mult pentru așezarea pedagogiei pe baze științifice. Apoi în 1861 și-a continuat studiile la universitatea din Lipsca, unde a ajuns sub povătuirea marelui *Ziller*. De aci înainte, însuflețit de ideile lui *Ziller*, *Dr. Rein* s'a consacrat cu totul științei pedagogice și chemării învățătoresci. În 1871 a fost promovat de doctor în pedagogie și filozofie la universitatea din Lipsca. În 1872 este numit de profesor la seminarul pedagogic din Weimar, iar în 1876 este chemat de director la seminarul pedagogic din Eisenach, locul său natal, unde timp de 10 ani desvoltă o activitate foarte zeloasă și rodnică. Apoi în 1886 *Dr. Rein* este invitat de profesor la universitatea din Iena, în locul decedatului *Stoy*. Aci, ajutat de guvern, înființează un seminar pedagogic, împreună cu școală de aplicațiune, unde, prin învățători distinși, pune în practică principiile didactice ale școlii herbart-zilleriane. Prelegerile excelente ale lui *Dr. Rein*, din diferitele ramuri ale științelor pedagogice, au atras și atrag mereu la Iena discipoli din toate țările. Mai departe *Dr. Rein* desvoltă o activitate foarte efectivă și pe terenul asociațiunilor pedagogice, precum e de ex. „Asociațiunea amicilor pedagogiei, herbartiene,” întemeiată de el însuși, șcl. În 1889, asociat cu *Dr. Detmer*, inaugurează cursurile de perfecționare, pe cari le cunoaștem din cele expuse mai sus. *Dr. Rein* a fost și este adesea invitat de către oamenii de școală a diferitelor țări culte, pentru ca să țină conferențe publice din sfera științei pedagogice, așa de ex. în Anglia, Suedia, Danemarca, Franța, Austria, America, șcl. Cu deosebire splendidă a fost primirea lui *Dr. Rein* în 1904-la Manchester (Anglia), unde înainte de a începe conferențele sale, cancelarul Alfred *Hopkinson*, în numele universității, i-a conferit diploma de „doctor de onoare,” numindu-l „învățătorul învățătorilor.” În noiembrie 1910, invitat de asociațiunea feministelor ungare, a venit și la Budapesta, unde a ținut o frumoasă

conferență asupra *coeducațiunei*. Și e de observat, că *Dr. Rein* satisface cu prevenire învitarilor onorifice în străinătate, fiindcă le conzideră ca niște momente efective de a contribui la bunăînțelegerea, la prețuirea reciprocă și la conc lucrarea culturală armonică și solidară a diferitelor națiuni civilizate. În timpul mai nou (1910) *Dr. Rein*, a fost decorat din partea regelui *Carol I.* cu ordinul „Coroana României“ clasa I., o distincție meritată, căci sub mâna lui *Dr. Rein* s'au format mulți pedagogi de valoare ai Țării Românești. Căsătorit în 1877 cu *Marianna Heerwart*, fiica unui înalt funcționar din *Weimar*, *Dr. Rein* are trei fii și două fiice, pe cari, ajutat de soția sa, o femeie cultă și de inimă, i-a educat în mod exemplar. Astăzi (1911) *Dr. Rein*, în etate de 65 de ani, e încă în deplină vigoare corporală și sufletească, și lucrează cu aceeaș energie și însuflețire, ca în tinereță, la progresul științei pedagogice și la realizarea reformelor moderne ale școlilor.

Activitatea literară a lui *Dr. Rein*.

Dr. Rein a scris foarte mult, așa încât se poate număra între cei mai fructiferi autori. În privința productivității s'ar putea asemăna cu *Wundt*, celebrul profesor de filozofie din *Lipsca*. Și-apoi precum predările sale cu graiul viu se caracterizează prin claritate, sistem bine precizat și formă elegantă, așa și operile sale, atât în privința formei, cât și a conținutului, se înalță până la nivelul clasicității. Cea mai veche operă a lui *Dr. Rein* este: „*Primul an de școală*“ (*Das erste Schuljahr*, *Eisenach*, 1878), un excelent plan de învățământ cu instrucțiuni foarte bune, publicat în colaborare cu profesorii *Pickel* și *Scheller*, destinat pentru școala popor. germană cu 8 clase, operă din care pe rând a apărut câte un volum pentru fiecare an de școală. În 1899 *Dr. Rein* publică: „*Elementele pedagogiei*.“ (*Pädagogik im Grundriss*), o carte mică și ieftină, apărută în ediția *Gösche-Leipzig*, care, în o formă foarte rezumată și totuș ușoară de reprivit, conține toate ideile conducătoare ale pedagogiei herbart-zilleriane, alcătuită în scopul de a răspândi aceste idei în cercuri cât se poate de largi. Din această scriere folositoare au apărut multe traduceri, precum în limba engleză, svediană, ba chiar și în cea japoneză, șcl. Pentru a putea răspândi toate ideile și principiile pedagogiei moderne în

o formă mai completă și vastă, se manifestă tot mai mult necesitatea unei opere enciclopedice. Din acest motiv, *Dr. Rein* încă între anii 1895—99, în colaborare cu specialiști din toate țările, a împodobit literatura pedagogică cu vasta operă: „*Manualul enciclopedic al pedagogiei*“ (*Encyklopäd. Handbuch der Pädagogik*), din care între 1904—5 a trebuit să scoată ediția a II. Această lucrare monumentală, în vreo 16 volume mari, de câte 400—500 pag., conține toate chestiunile pedagogice și didactice, tratate în articoli excelenți, aranjați în ordine alfabetică. Taina succesului strălucit al acestei voluminoase lucrări este faptul, că *Dr. Rein* pentru elaborarea fiecărui tratat a știut alege și angaja pe cei mai distinși specialiști. Firește, articolii scrișii de însuș *Dr. Rein* sunt de toată frumseța. În legătură strânsă cu „*Manualul enciclopedic*“ stă o altă operă și mai nouă a lui *Dr. Rein*: „*Pedagogia în expunere sistematică*“ (*Pädagogik in systematischer Darstellung*), din care în 1902 a apărut volum. I., iar în 1906 volumul II. În această operă vastă și clasică, despre care se poate zice, că este un adevărat juvaer al literaturii pedag. din secolul nostru, *Dr. Rein*, deși pleacă dela principiile fundamentale ale lui *Herbart-Ziller*, totuș desfășură ideile sale într'o formă originală și liberă, manifestând în toate un simț foarte fin, când e vorba de a ține seamă de exigențele vieții culturale moderne. Volumul prim tratează pe larg despre *organizațiunea institutelor de educațiune* istorică și actuală (sub titlul de „*Das Bildungswesen*“), iar al doilea conține *pedagogia și didactica proprie*, (sub numele de „*Die Bildungsarbeit*“), cu o mulțime de excelențe indigetări practice și îndemnuri nobile și corespunzătoare cu spiritul timpului, iar stilul cărții e admirabil de limpede și atrăgător. Cea mai nouă operă a lui *Dr. Rein* este: „*Educațiunea școlară germană*“ (*Deutsche Schulerziehung*), 1907. Ideea conducătoare a acestei lucrări, întemeiată pe o vastă experiență, este de a arăta: „*Cum trebuie să fie organizate școalele în viitorul cel mai apropiat, pentru ca ele, să poată contribui încă și mai mult, decât până aci, la educațiunea națională și patriotică a tinerimii?*“ Școala modernă, zice *Dr. Rein*, n'are să educe generații de visători, ci generațiuni viguroase de *oameni cugetători*, capete productive, cetățeni harnici de muncă asiduă, deplin conștienți de datorințele lor naționale, generațiuni, cari să se știe validită în mijlocul celorlalte neamuri civilizate, ba

dacă trebuie, chiar și în contra acestora. În timpul din urmă cugetarea cea profundă a lui *Dr. Rein* este inspirată și stăpânită de *direcțiunea națională și patriotică* a educațiunii, ceea ce de sigur este efluxul convingerilor sale politice foarte luminate și libere.

Din sistemul pedagogic al lui Dr. W. Rein¹⁾

Importanța decizivă a educațiunii în viața statelor și popoarelor.

Viitorul oricărui popor atârnă în prima linie dela dezvoltarea și întărirea *forței de muncă*, pe care o posedă acel popor. Această forță este capitalul, pe care se razimă independența politică și economică, precum și întreaga cultură internă mai superioară a popoarelor. Din acest motiv toți acei factori, cărora le zace la inimă binele și progresarea poporului, trebuie să se nizeze de a înmulți și a fortifica *cel mai prețios capital național: forța de muncă (puterea de lucru) în masa cea largă a poporului*. Însă capitalul forței de muncă cuprinde în sine atât elemente *materiale*, cât și *ideale*, căci acea forță a unui popor pe deoparte se manifestează în *promovarea comorilor spirituale*, precum sunt știința, arta, moralitatea și religiozitatea, pe de altă parte în *sporirea bunurilor materiale*, pe terenul economic, industrial și comercial. Statele civilizate se îngrijesc de prosperarea bunurilor materiale prin: politica lor *economică*, iar de cele ideale: prin înființarea și susținerea *institutilor de educațiune și de învățământ*. Guvernatorii statelor vor avea să se îngrijească cât mai mult, ca dezvoltarea bunurilor materiale ale popoarelor să stea și se progreseze totdeauna *în armonie și în echilibru* cu bunurile ideale, și încă așa încât acestea din urmă să ajungă de a avea influență hotăritoare în viața acelor popoare. Perturbațiunile mai mici ori mai mari a echilibrului dintre potențele materiale și cele spirituale, vor putea să producă foarte ușor decadența și chiar disolvarea statelor. De aci reiese însemnătatea capitală a acelor așezăminte, cărora li-este încredințată păstrarea, îngrijirea, propagarea și dezvoltarea, bunurilor ideale, înțelegem: *școala și biserica*.

¹⁾ Substratul acestor expuneri sunt prelegerile lui *Dr. Rein*, ținute la cursurile din 1909, completate cu adaosuri împrumutate din operele lui: „*Pädagogik in systematischer Darstellung*“, „*Pädagogik im Grundriss*“ și „*Encyklopädisches Handbuch der Pädagogik*“.

Știința pedagogiei și însemnătatea ei.

Pedagogiei trebuie să i-se dea un rol conducător în viața culturală peste tot. Precum în viața cutărui stat *economia națională (economia politică)* are de a-se ocupa cu organizarea și administrarea bunurilor materiale ale aceluia, așa *pedagogia* este chemată de a-se îngriji de păstrarea, augmentarea și cârmuirea bunurilor spirituale ale statelor și popoarelor. Se poate deci zice, că *pedagogia* este un fel de *politică internă*. Deosebim: 1) *pedagogie sistematică* și 2) *pedagogie istorică*. Cea dintâiu se poate diviza: a) în *pedagogie practică* și b) *pedagogie teoretică*. Partea „practică” tratează: 1) despre *formele educațiunii*: educațiunea familiară, cea din aluminate și cea școlară; 2) despre *administrarea institutelor de cultivare*. Partea „teoretică” cuprinde: 1) *învățătura despre scopul educațiunii: teleologia pedagogică* și 2) *învățătura despre mijloacele educațiunii: metodologia pedag.* Aceasta din urmă (metodologia) iarăș se poate împărți: 1) în *teoria învățământului: didactica generală și specială* și 2) *teoria conducerii*, care ne dă îndrumări relative la *guvernarea elevilor*, la *disciplină* și la *educația fizică: odegetica*. *Pedagogia „istorică”* e coordonată pedagogiei „sistematice”, pe când însă aceasta din urmă are în vedere stările actuale ale educațiunii, pe atunci cea dintâiu expune fazele de evoluție, prin cari a trecut educațiunea dela începutul civilizațiunii până astăzi. *Pedagogia istorică* numai așa va putea avea valoare, dacă în toate cercetările sale se va întemeia pe *documente autentice*, precum sunt *Monumenta Germaniae paedagogica*, o colecție de documente foarte prețioasă, ce apare în Berlin.

Ținta educațiunii.

În ceea ce privește *ținta (scopul final) al educațiunii*, *Dr. Rein* zice: „Dacă la determinarea țintei educațiunii am voi să ne orientăm numai după istoria pedagogiei, ușor am putea luneca pe căi rătăcite”. De ex. *Locke* (în „Cugetări asupra educațiunii”, 1693) cere, ca să educăm pe elev pentru viață, pentru lumea mare, așa încât el să știe trage „folos cât mai mult” din cultura sa (utilitarianism). Dar atunci unde rămâne direcția ideală a sufletului omenesc? Și oare uneori nu e chiar necesitate imperioasă de a feri pe elev de influențele lumii? Ori poate să urmăm sfatul lui *Rous-*

seau (în „Emil“ o 1762), care zice, că în mijlocul societății civilizate, să formăm din elev un „om natural“. În cazul acesta ar trebui să percurgem toate greutățile, peste cari a trecut omenirea, începând dela starea sa primitivă până în ziua de astăzi. Adevărat, că *Pestalozzi* (în „Oarele de seară ale unui sihastru“, 1780) ne pune în vedere un „scop ideal“, anume: „desvoltarea armonică a tuturor puterilor inerente ale naturii omenești“. Însă *Pestalozzi* nu ne spune, cari sunt „toate acele puteri“, și cum e de a-se înțelege „armonia lor“? Tot așa de vage și necorespunzătoare sunt și „scopurile formale“ recomandate de pedagogii practici, ca de ex.: „Educă-l așa, ca să devină capabil de a-se educa el pe sine însuș“; sau: „Educă pe elev așa, ca să devină mai bun, decât educătorul său“, șcl. Nici una din aceste maxime nu ne satisface, căci toate sunt de *caracter formal*, pe când adevărata țintă a educațiunii trebuie să fie *de natură obiectivă*, adecă ea are să exprime *o determinare precisă a conținutului desvoltării spirituale, produsă prin educațiunea întreagă*. Și trebuie să ne însemnăm bine, că nu bunurile materiale, nu cunoștințele ca atari, nu acțiunile omenești în sine posed valoarea cea mai mare, ci *valoare absolută*, atât din punctul de vedere al fericirii individuale, cât și sociale, are mai presus de toate: *voința îndreptată în mod statornic spre calea moralității*. Prin urmare, *etica relativistă*, care ține seamă numai de anumite interese, care e gata a negocia cu împrejurările întâmplătoare, nu poate determina adevărata țintă a educațiunii, ci *numai etica absolută* o poate face aceasta. Această etică ne învață, că ținta supremă a educațiunii are să fie: *firmitatea caracterului moral, adecă voința constantă și conzecventă în acțiuni, conforme legilor vecinice ale moralei*. Iar această direcție a voinței va emana *din înțelegerea deplină a idealelor morale* și din convingerea, că numai aceste ideale pot asigura atât fericirea individului singular, cât și a colectivităților sociale. Etica lui *Herbart* ne pune în vedere, ca bază a moralității, următoarele *cinci idei*: *ideea buneivoințe, a dreptului, a echității, a libertății interioare și a perfecțiunii*. Dacă aceste ideale în sufletul cutărui individ sunt întemeiate în mod conștient, dacă se străbat reciproc și dominează peste toate cugetele și faptele lui, atunci aceluși individ i-se poate atribui cel mai înalt *calificativ etic*: *firmitatea caracterului moral*. În viața întreagă a unei astfel de persoane înzestrată

cu caracter moral, *elementul logic (adevărul), cel estetic (frumosul) și cel etic (binele moral) vor stăpâni și vor triumfa asupra actelor mehanice ale sufletului și se va releva cel mai înalt grad al culturii omenești.*

Principiile lui Dr. Rein relative la „organizațiunea școlară“.

Școala are să cultive pe elevii săi așa, încât fiecare din aceștia, cu ajutorul culturii câștigate, să-și poată afla locul său cel mai potrivit în mijlocul păturii sociale, în care va ajunge să trăiască și să lucreze, luând parte în mod conștient și activ la munca culturală a generațiunii, căreia aparține, spre binele său propriu și al obștei. Dr. Rein afirmă, că primele pasuri, ce trebuie să se facă în organizațiunea cea mai nouă a școalelor din secol. XX. sunt: 1) a creia școale corespunzătoare cu exigențele speciale ale diferitelor pături sociale; 2) de a îndeplini o simplificare și o unificare și aducere în legătură mai perfectă a școalelor de diferite grade, începând dela școala poporală până la universități și la școalele de specialitate superioare. Ținând seamă de cerințele culturale ale secolului XX., Dr. Rein contemplează următorul sistem de organizațiune școlară: avem să deosebim: a) școale educative, cari dau cultură generală și tind la cultivarea întregii personalități a omului; c) școale de specialitate, cari au menirea de a pregăti pe elevii lor pentru anumite cariere din viața practică. Luând ca bază a organizațiunii treptate a școalelor câte 6 ani ai etății, ca Comenius, Dr. Rein dă pentru Germania următorul proiect de organizațiune: a) școale educative, cari au trei grade, anume: gradul inferior: 1) școala poporală: a) dela an. școl. 1—4: școala fundamentală generală, temelia comună pentru toate speciile de școale; b) iar dela anul școlar 5—8: despărțământul superior al școalei poporale; acest grad corespunde păturei inferioare a societății, de care se țin: ziuașii, muncitorii de fabrică, țărani, industriașii și economii mici și funcționarii administrativi mai inferiori; 2) gradul de mijloc: școala medie: școala reală: dela anul școlar 5—10, pentru Germania cu limba: franceză și engleză; școala destinată pentru pătura de mijloc a societății: comercianții mici, industriașii și economii mai mari, funcționarii de mijloc; c) gradul superior: școala superioară: școala reală

superioară, dela anul școlar 5—12, cu limba franceză și engleză; b) *gimnaziul*: dela anul școlar 5—12: limba greacă și latină; limba franceză și engleză; aceste institute sunt menite pentru *pătura superioară* a societății: marii comerciați și industriași, proprietarii de moșii, fabricanții, ofițerii, oamenii de știință, învățătorii, funcționarii de rang mai înalt. În mod corespunzător celor *trei pături sociale*, indicate la școalele educative, și *școalele de specialitate* sunt de *trei grade*: 1) *școalele de specialitate inferioare*: a) școala generală de cultivare ulterioară și b) școl. de specialitate cele mai de jos, de ex.: școalele agronomice, școal. industriale infer., (curs de 4 ani); 2) școale de specialitate *medii*: tehnica, școala comercială, școala de industrie artistică, școala silvanistică, montanistică, (curs de 4 ani); 3) *școala de specialitate superioare*: seminarele pedagogice, academiile de silvicultură, montanistică, comerciale, de arte, politehnica și universitatea, (iarăș cu 4 ani). Acesta ar fi, pe scurt, *sistemul de organizație unitară a școalelor*, ce va avea să se îndeplinească (în Germania) în viitorul cel mai apropiat. Elevii din oricare pătură socială, după terminarea cursurilor școlii populare, vor putea trece imediat, bine pregătiți, în acel institut de cultivare, care corespunde mai perfect trebuințelor lor. Și e de observat, că *Dr. Rein*, pentru fiecare grad școlar, cere: *clase școlare restrânse*, de cel mult 40 de elevi, clase ușoare de condus și supravegheat. Apoi școalele educative vor avea să *pună bază solidă pentru școalele de specialitate corespunzătoare*. Absolvenții diferitelor școale superioare să se împărtășească *de îndreptățiri analoge*. *Examenele de maturitate (bacalaureatul)* să se șteargă. Momentul de încheiere al cultivării băieților este: *serviciul în armată*, sau *educațiunea militară*. În sinul armatei fiii diferitelor pături sociale iarăș vor veni în contact nemijlocit unii cu alții, tocmai ca în școala poporală. Așa dar, precum în faza de începere, așa și în faza de încheiere a educațiunii tinerimii, se va întrupa: *ideea unității și solidarității naționale și patriotice a tuturor cetățenilor, fapt, pe care se poate întemeia puterea și mărirea statului*.

Principiile lui Dr. Rein relative la „planul de învăț“.

Având în vedere faptul, că școala poporală în prima linie are să fie: *institut de educațiune*, și numai în a doua:

institut de învățământ, Dr. Rein cere, ca la *construirea planului de învățământ* mai nainte de toate: *să se înlătoreze toate șabloanele și toate încercările forțate și să se acorde cât mai mare libertate*. El anume zice: „Dacă s'ar cere, ca să exprimăm pe scurt deviza programei școalelor moderne, am putea-o enunța așa; „Dați învățământului cât mai mare libertate în toate direcțiunile“. Scopul învățământului se poate derivă *din însuș scopul educațiunei (învățământ educativ)*. Dar scopul cel mai deaproape al învățământului are să fie de a deșteptă, a desvoltă și a întări în elev: *interesul pedagogic*, care se va manifesta nu numai în o vie tragere de inimă cătră cunoștințe, ci totodată și în o nizuință puternică de a progresa neîncetat, din puterile sale proprii. Iar interesul, prin mijlocirea inteligenței, are să influențeze *asupra voinței, îndreptându-o spre calea moralității*. Deci în urmărirea scopului învățământului vom avea să remarcăm *trei momente principale*: 1) cultivarea cercului de cunoștințe, 2) desvoltarea interesului, iar 3) prin interes, îndreptarea voinței în direcție morală-religioasă. În ceea ce privește *alegerea și aranjarea succesivă a cunoștințelor*, ce sunt de a-se predă în școală, cerința principală este: de a tinde elevilor, pe fiecare treaptă, numai astfel de material, *care este pe deplin amăsurat cu gradul de a percepțiune al inteligenței lor*. Această primă și cea mai esențială cerință este o cerință *psihologică sau formală*. Dar satisfacerea acestei cerințe încă nu ne duce la scop, căci elevul, devenit maioren, va trebui să știe participa în mod conștient și activ *la viața și munca culturală a națiunii, căreia aparține*. Prin urmare, la alegerea și aranjarea succesivă a materialului de învățământ vom avea să ținem în vedere: *cursul de desvoltare istorică a culturii noastre naționale, dela începuturile ei până astăzi, așa încât cultivarea spiritului elevului în mic să fie condusă pe o cale analogă cu cea a desvoltării istorico-culturale a neamului său în mare*. Acest principiu se referă la conținutul cunoștințelor predate și se zice: *principiul treptelor culturale-istorice*. Dacă apoi vom analiza conținutul culturii, vom ajunge să obținem anumite *serii de cunoștințe*, cari mergând paralel unele lângă altele, cer o *aranjare simultană* corespunzătoare. *Dr. Rein* ne dă următoarea *grupare* corectă: interesul nostru se poate îndrepta cătră *două sfere mari de cunoștințe*: A) *viața omenească* și B) *viața naturii*. Deci putem distinge: 1) *cunoștințe is-*

torico-umanistice și 2) cunoștințe naturale-matematice. Cele dintâi cuprind trei grupuri: a) învățământul etic: istoria biblică și cea bisericească, istoria profană și literatura; b) învățământul artistic: desemnul, cântarea, modelarea, gimnastica și jocurile; c) învățământul limbilor: limba maternă și cele străine. Iar grupul cunoștințelor naturale cuprinde: a) geografia (cu excursiunile școlare); b) științele naturale proprii (istoria naturală, fizica, șcl.), c) matematica, d) lucrul manual. Baza caracterului moral-religios este unitatea conștiinței, ceea ce numai așa se va putea realiza, dacă diferitele grupuri de cunoștințe se vor aduce în legătură cât mai organică unele cu altele. Acestei cerințe se va satisface, dacă vom urma: principiului concentrațiunii, și vom pune în fruntea întregii cultivări: învățământul etic.

Principiile lui Dr. Rein relative la „metodul de învățământ“.

Sub *metod* este de a-se înțelege modul de prelucrare didactică a cunoștințelor. Este falsă părerea acelor, cari afirmă, că pot să existe mai multe feluri de metode corecte, ba că chiar și fiecare învățător își poate face singur metoda sa proprie. Ceice susțin astfel de păreri, confundă „metodul de învățământ“ cu „maniera predării.“ Metod corect poate să existe numai unul singur, anume: *metodul natural*. Deja *Comenius* (în *Didactica sa*, 1657) a recunoscut, că: „Există numai un singur metod corect pentru toate științele, artele și limbile, adică metodul, care se întemeiază pe natură, ca pe o stâncă neclintită, căci arta (instrucțiunii) nu poate face altă, decât a imita natura.“ Dar definiția metodului ce ne-o dă *Comenius* nu e destul de determinată, căci în lucrările didactice avem să urmăm nu numai calea arătată de natură în genere, ci după accepțiunea modernă: *metodul adevărat al învățământului, este acel mod de procedare, care pas de pas ține seamă de legile psihologice, după cari se dezvoltă viața sufletească a elevului și își întocmește toate lucrările sale în cea mai deplină conformitate cu aceste legi.* Urmărind dezvoltarea istorică a metodului, vom putea remarca două direcțiuni bine distincte, anume: 1) *materialismul didactic* și 2) *realismul psihologic*. Direcția primă are în vedere numai faptul, că elevii să-și însușească o cantitate cât mai mare de cunoștințe, fără privire la ascutirea puterilor

intelectuale. Iar a doua direcțiune cere: să se prelucre metodice *numai atâta material de învățământ*, cât pot ușor să supoarte puterile elevilor și desvoltarea normală a acestora să nu sufere, ci dimpotrivă și puterile ca atari să se perfecționeze. Materialismul didactic caracterizează școalele din evul mediu, în cari se ținea seamă numai de natura obiectelor de învățământ, iar nu de natura subiectivă și desvoltarea psihică treptată a elevilor. Însă dela secol, XVII., cu *Ratich* și *Comenius*, începe o direcțiune mai rațională. Apoi în secol. XVIII, și mai ales pela începutul secol. al XIX., cu deosebire *Pestalozzi* († 1827) și discipolii săi sunt acei didacticieni, cari au cerut în mod foarte hotărît și stăruitor, ca materialul de învățământ să se întocmească, în tot timpul, după gradul de înțelegere și trebuințele elevilor și apoi, prin acest material, metodicește temeinic prelucrat, să se exercite și totodată să se agerească și puterile intelectuale ale acelora. Mișcarea didactică pornită de *Pestalozzi* a fost atât de puternică, încât epoca, ce a urmat imediat după el, cu drept cuvânt s'ar putea numi *epoca metodelor*. Însă didactica mai nouă pune mare preț nu numai pe metod, ci și pe construirea corectă a planului de învățământ și în chipul acesta ajung de-a se validită și singuraticile elemente de cunoștiință, cari fac conținutul culturii generale. Desvoltarea aceasta mai nouă a metodului fû îndrumată pe o cale și mai corectă de către *Ziller* († 1882). Ideile sale conducătoare sunt următoarele: masa coerentă de cunoștiințe din fiecar ram este de a-se diviză în *unități metodice*, adecă în astfel de părți mai mici, între cari, destinate ca subiecte de lecțiuni pentru una sau mai multe ore, fiecare reprezintă pentru sine câte un întreg organic, o parte esențială din întregul prescris de planul de învățământ, un complex de cunoștiințe, care admite *trecerea dela intuițiuni la abstracțiuni*. Tratarea metodică a unei astfel de unități are să se înceapă cu *anunțarea țintei principale*, care spune elevilor, că *despre ce va fi vorbă*, dând gândirii lor o direcție hotărîtă, excitând așteptarea și interesul lor. După fixarea țintei, mersul lecțiunii în prima sa parte va avea să ia calea *dela concret ca abstract* (inductivă), iar în a doua parte *dela abstract la concret* (deductivă). Învățătorul va avea să conducă pe elevi mai întâiu la *intuițiuni clare și complete*, act, care constitue: *apercepțiunea*; iar după aceea îi va povățui la formarea *de noțiuni clare și precize*, ceea ce se zice: *abstracțiune*. Fiecare

din aceste acte principale se poate apoi despică în câte două momente, anume apercipiunea în: *pregătire* (împroprietarea ideilor vechi, prin cari se poate mijloci primirea ideilor nouă) și *predare* (împărtășirea cunoștințelor nouă înseși); iar abstracțiunea în: *combinare* (compararea cazurilor cunoscute, analoge) și *reasumarea* (scoaterea la iveală a elementelor esențiale și așezarea acestora în ordine sistematică). Actul de încheiere al trătării metodice a cutărui subiect este: *aplicarea*, care va căută de a exercită și a întrebuință în mod practic cunoștințele învățate, pentru ca știința elevului să se poată transformă în *forță de lucru*. Cea mai corectă și rodnică formă de predare este: *forma genetică-uristică* (desvoltătoare-aflătoare), la care învățătorul prin întrebări numai conduce, pecând elevii, prin cugetare proprie, au să afle ei însiși cât mai mult dela sine, în ordinea cerută de mersul lecțiunii, așa după cum făcea *Dörpfeld*, care în aplicarea acestei forme a trecut departe peste *Herbart* și *Ziller*.

Aprețiere sumară.

Dr. Rein, depozitarul ideilor lui *Ziller*, a completat și a desvoltat mai departe pedagogia și didactica științifică. Și cu toate că el ține credincios la ideile conducătoare ale marilor săi magistri *Herbart* și *Ziller*, totuș a desfășurat vederile sale în deplină libertate, așa încât expunerile sale poartă timbrul originalității și ne prezintă un sistem pedagogic de o înaltă perfecțiune. În deosebi trebuie să relevăm acel merit mare al lui *Dr. Rein*, că condus de un rafinat simț pentru cerințele timpului de față, s'a nizuit *de a întocmi doctrinele pedagogiei și didacticei herbart-zilleriane în conformitate cu exigențele vieții culturale moderne și ale adaptă pe deplin acestora*, fapt, care i-a succes mai bine, decât oricui, căci „adevărul pur“ și „libertatea în toate“ este lozinca cugetării și acțiunilor sale. *Dr. Rein* a dat Germaniei *un plan de organizațiune școlară* corespunzător cu păturile sociale de astăzi, plan, care este străbătut de ideea unității și solidarității naționale. Dela *Comenius* (secolul XVII.) până astăzi n'a mai construit nime un proiect de organizație școlară atât de corect și practic ca *Dr. Rein*. În ceea ce privește scopul educațiunii, combătând și refuzând în mod rezolut direcțiile etice relativiste (evdemoniste),

pretinde cu toată stăruința să se țină în vedere: *valorile arătate de etica absolută*, așa încât maximele *moralei creștine* să devină în sufletul fiecărui om bine educat niște *puteri*, cari să-l povățuiască și cârmuiască pe toate căile vieții. Mai departe *Dr. Rein* a perfecționat și *teoria planului de învățământ*, așezându-o încă și mai deplin pe *principiul treptelor culturale-istorice*, cerând încă și mai pronunțat considerarea *elementului național* în alegerea și aranjarea cunoștințelor, ce se predau în școală și indicând căi încă și mai potrivite pentru *concentrațiunea învățământului*. Apoi în ceea ce privește *metodul propriu al învățământului*, *Dr. Rein*, tocmai ca *Pestalozzi*, cere procedări cât se poate *de naturale și conforme cu legile dezvoltării psihice a elevului*, și încă ținând seamă de *cele mai nouă rezultate ale cercetărilor psihologice*. Apoi, în opera sa clasică „*Pedagogia în expunere sistematică*”, a desfășurat foarte frumos și *teoria treptelor formale*, teorie, care în ciuda tuturor atacurilor, ce are să-le sufere dela contrarii didacticei herbart-ziller., este și va rămâne cea mai psihologică și singură procedură metodică. *Dr. Rein* cuprinde și această teorie mai liber, căutând de-a scuti pe învățător de șabloane și a acorda cât mai mult teren individualizării metodei. Și cu toate că *Dr. Rein* este aderent foarte credincios al doctrinelor lui *Ziller*, totuși el nu se izolează de ideile fecunde ale curentelor pedagogice mai nouă, nu ignorează rezultatele însemnate ale cercetărilor din ultimul deceniu, ci mărturisește sincer, că e gata de-a admite orice completări și îmbunătățiri ale teoriei și practicei pedagogice și didactice, fie acelea provenite dela pedologie, dela psihologia-fiziologică cultivată în spiritul lui *Wundt*, fie chiar dela pedagogia și didactica experimentală, inițiate de *Meumann*, *Lay*, șcl., ale căror vederi în multe privințe se opun sistemului herbart-zillerian. Apoi *Dr. Rein* mai lucrează cu mare însuflețire și stăruință și la promovarea *formării învățătorilor poporali*, anume plecând dela adevărul, că numai pe o cultură generală mai largă și temeinică se poate edifica cultura specială pedagogică a învățătorilor, el pretinde, ca în viitorul cel mai apropiat numai astfel de tineri să se admită în seminarele pedagogice, cari mai nainte au terminat cu succes cursurile cutării școale reale superioare (cu 6 clase), căci lipsind această pregătire, învățătorimea va suferi de consecvențele semidoctismului. În fine personalitatea cea no-

bilă și mare a lui *Dr. Rein* se înalță peste toți pedagogii Germaniei prin o foarte sinceră și profundă iubire față de poporul, al cărui fiu credincios este, precum și prin o interesare intenzivă și multilaterală pentru progresul cultural al adoratei sale patrii, pe care ferbinte ar dori să o vadă încă și mai cultă, mai puternică și mai glorioasă. Dacă în Iena facem o plimbare către țârmurii râului Saale, dăm de domiciliul lui *Dr. Rein*, o zidire construită cu multă pricepere și gust, după un plan dat de însuș marele savant, casă situată idilic în dosul unor arbori umbroși. Scutit de zgomotul lumii, aci plăzmuște *Dr. Rein* excelentele sale opere pedagogice, menite de-a perfecționa știința pedagogică, de-a contribui la reforma educațiunii în spirit modern și mai presus de toate la progresul cultural al poporului german, la puterea și mărirea neamului său, care în ceea ce privește dezvoltarea școalelor și a tuturor așezămintelor pedagogice pășește în fruntea tuturor celorlalte neamuri civilizate, arătându-le drumul luminos al înaintării corecte. La intrarea camerei de lucru a lui *Dr. Rein* se poate citi frumoasa și expresiva sentență: „*Cel care din popor s'a născut și pentru binele poporului muncește, vrednic este, ca în mijlocul poporului să trăiască*“.¹⁾)

A r a d, în maiu 1911.

Dr. P. Pipoș,
profesor.

¹⁾ „Wer aus dem Volk zum Volke strebt, ist wert dass er im Volke lebt.“

Din istoricul anului școlar.

În 18/31 august 1910 s'au ținut examenele corectoare la ambele despărțăminte.

În 19 aug. (1 septembr.) 1910 s'au făcut înscrierile la ambele despărțăminte.

În 22 aug. (4 septembr.) s'a celebrat chemarea Duhului sfânt.

După terminarea actului religios directorul, în fruntea corpului profesoral, deschide anul școlar 1910/11 în sala festivă, unde eră întrunită tinerimea școlară.

În 23 aug. (5 septembr.) s'au început prelegerile.

Anul școlar a decurs normal. Dintre evenimentele mai însemnate remarcăm următoarele :

În 22 sept. (4 oct.) s'a serbat aniversarea nașterii Măiestății Sale Preagrațiosului nostru rege Francisc Iosif I prin serviciu divin și pauză școlară.

În 6/19 noemvrie sa ținut panachida oficioasă în amintirea reginei Elisaveta, după care a urmat parentarea prin profesorul Dr. Iustin I. Suciu, în sala festivă a institutului.

În 29 martie (11 aprilie) s'a serbat aniversarea sancționării legilor din 1848. Discursul l-a ținut profesorul Dr. Teodor Botiș.

În 26 martie (8 iunie) s'a serbat prin pauză școlară ziua încoronării.

Parastase s'au oficiat pentru Andrei Baron de Șaguna, Emanuil Gozsdu și Elena Ghiba Birta.

Inspekțiuni școlare. În 15/28, 16/29 și 17/30 noemvrie a vizitat institutul pedagogic comisarul ministerial Dr. Iosif

Siegescu. În 28 febr. (13 martie) comisarul consistorial Vasile Goldiș. În 10/23 martie inspectorul reg. comit. Árpád Varjassy.

În 8/21 decembrie s'a ținut examenul de emendare a calificațiunii învățătoarești. S'au prezentat 4 candidați, anume 3 la examen de emendare, iar 1 la examen de nostrificare. Toți au obținut diplome învățătoarești. Cu numărul acestor 4, s'a întregit la 15 numărul învățătorilor calificați în iunie 1910.

Personalul didactic.

Nr. curent	Numele și calitatea	Anii de serviciu	A preles studiile	La despărt.		Nr. orelor pe săptămână
				teol.	ped.	
1	<i>Roman R. Ciorogariu</i> , protosincol, profesor ordinar definitiv la despărțământul teologic, director al institutului pedagogic-teologic.	31	Omiletica Seminar omiletic Pastorala Exortare	II 2 III 2 III 5 1	— — —	10
2	<i>Dr. Petru Pipos</i> , prof. ordinar definitiv.	30	Psihologia și Logica Pedagogia Metodica și Didactica Practica Organizația Istoria ped. și Metodică	— — — — — —	I 2 II 3 III 2 III 2 III 1 IV 4 IV 1 IV 3	18
3	<i>Trifon Lugojan</i> , prof. ordinar definitiv.	12	Cânt. bisericească Tipic Muzica instrument.	I 2 II 3 I 3 — I 1 II 1 III 1 — — — —	I 2 II 2 III 3 IV 3 I 1 II 1 III 1 IV 1 I 4 II 3 III 3 IV 3	*) 20
4	<i>Dr. Iustin I. Suci</i> , protodiacon, profesor ordinar prov., șeful cursului I. teol.	11	Stud. bibl Psihologia Pedagogia	I 8 II 6 III 2 I 2 II 2	— — — — —	20

*) Numărul total redus provine din îmbinarea orelor de cântare și tipic la c. teol. și ped.

Nr. curent	Numele și calitatea	Anii de serviciu	A preles studiile	La despărț.		Nr. orelor pe săptămână
				teol.	ped.	
5	<i>Dr. Teodor Botiș</i> , presbiter, profesor ordinar definitiv, catihet la liceu, șeful cursului III teologic.	11	Teologia fundament. Dogmatica Morală Liturgica Catihetica	I 4 II 6 II 5 III 3 III 2	— — — — —	20
6	<i>Nicolae Mihulin</i> , prof. ordinar definitiv, șeful cursului II pedagogic, custodele muzeului de naturalii, bibliotecarul institutului.	9	Constituția Istoria naturală Geografie Galigrafia	— — — —	IV 2 I 2 II 2 III 3 I 2 II 3 III 2 I 1 II 1	18
7	<i>Vasilie Micula</i> , prof. ordinar definitiv, custodele muzeului fizical, șeful cursului I ped.	4	Aritmetică Practică Geometrie Fizică Germâna Economia națională	— — — — — —	I 3 II 2 III 2 IV 1 IV 1 II 1 III 1 IV 1 IV 1 I 1 II 1 III 1 IV 1 IV 1	21
8	<i>Avram Sedean</i> , profes. ordinar definitiv, șeful cursului III pedagogic, conducătorul societăților de lectură.	3	Limba rom. Practică Gimnastica	I 3 II 2 III 2 — —	I 3 II 4 III 3 IV 3 III 1 I 1 II 1 III 1 IV 1	23

Nr. curent	Numele și calitatea	Anii de serviciu	A preles studiile	La despărț.		Nr. orelor pe săptămână
				teol.	ped.	
9	<i>Silviu Bejan</i> , profesor provizor, șeful cursului IV ped.	3	Limba maghiară Istoria Practică	— — —	I 4 II 4 III 3 IV 3 I 3 II 3 III 2 IV 1	23
10	<i>Dr. Lazar Jacob</i> , diacon, prof. ordinar definitiv la despărțământul teologic catichet la despărțământul pedagogic, șeful cursului II teologic.	3	Istoria bis. univ. Istoria bis. române Dreptul bisericesc Constituția Religiune	I 4 II 3 III 4 III 1 —	— — — — I 2 II 2 III 2 IV 2	20
11	<i>Teodor Papp</i> , instructor.		Economia	I 1 II 1	I 1 II 1 III 1 IV 1	6
12	<i>Dr. Aurel Demian</i> , medicul institutului.		Higienea	III 1	IV 1	2
13	<i>Ioan Jurca</i> , instructor.		Desemnul	—	I 2 II 2 III 2	6
14	<i>Petru Hereț</i> , învățătorul școlii de aplicație.	1				

Internatele.

A) *Teologic.* In anul școlar 1910/11 au fost în internatul teologic 73 elevi, dintre cari 5 au eșit în decursul anului, 3 stipendiști, toți solvenți câte cu 400 cor. la an.

B) *Pedagogic.* Au fost internați 64 elevi, dintre cari cu taxa de 300 cor. la an 27
cu taxa de 150 cor. 3
gratuiți 34
dintre cari 4 au eșit în decursul anului școlar, anume 2 solvenți și 2 gratis.

Sub raportul religios-moral, elevii au îndeplinit prescripțiunile sfintei noastre biserici, cercetând în fiecare zi serviciul divin și împărtășindu-se cu sf. Taine în postul Nașterii și Invierii Domnului.

In ce privește starea sanitară, elevii, pentru taxa de 5 cor. au primit îngrijire medicală și medicamente.

Starea sanitară în general a fost satisfăcătoare.

Biblioteca institutului.

In anul școlar 1910/11 biblioteca institutului stă sub aranjare.

Reviste abonate pentru biblioteca institutului sunt :

Biserica Ortodoxă Română.

Candela.

Revista Teologică.

Biserica și Școala.

Neue Bahnen.

Magyar Tanítóképző.

Natura.

Természettudományi Közlöny.

Vatra Școlară.

Szövetkezés.

Bibliotecar : *Nicolae Mihulin.*

Muzeele.

a) *Muzeul fizical.*

A dispus la finea anului școlar 1909/10 de 311 bucăți în valoare de 1094·99 cor.

În decursul anului școlar 1910/11 s'a sporit:

a) prin cumpărare cu 39 bucăți în valoare de 287·76 coroane

b) prin donațiuni cu 15 bucăți în valoare de 13·72 cor.

A scăzut prin• uzuare (10% la fiecare aparat) cu 109·50 cor.

Deci starea muzeului la finea anului școlar 1910/11: 381 bucăți în valoare de 1286·97 cor.

Profesor: *Vasilie Micula.*

b) *Muzeul de naturale.*

Muzeul de naturale în acest an s'a sporit cu recvizite chemice în preț de 100 coroane.

Custodele muzeului: *Nicolae Mihulin.*

c) *Colecțiunea numismatică.*

Colecțiunea numismatică s'a sporit cu 6 bucăți monete.

Îngrijitor: *Nicolae Mihulin.*

Fonduri.

a) *Fondul tinerimei.*

S'a înființat la anul 1901, cu menițiunea de a ajutoră pe elevii săraci din ambele despărțăminte. Starea lui de astăzi este Cor. 11182 fil. 65.

Afară de acest fond propriu al institutului format din daruri, colecte benevole, venite dela producțiuni literare și din taxe de 2 cor. dela fiecare elev, tinerimea se mai bucură de un fond de ajutorare creat de institutul de credit și economii „Victoria“ din Arad. Starea acestui fond este de Cor. 3379 fil. 01.

b) *Fondul bibliotecii.*

Fondul bibliotecii preparandiale face Cor. 1243 fil. 70; iar fondul bibliotecii comun al inst. ped. teol. Cor. 2318 filer 78.

c) *Fondul sanitar :*

Coroane 2749 filer 89.

Pregătirea practică a candidaților de învățători.

Scopurile.

Scopul principal al acestei pregătiri este: 1) a-i introduce pe elevii preparandiali în *aplicarea practică* corectă a *principiilor didactice și educative*, îndeosebi: a) a-i face destoinici în *predarea metodică* a tuturor ramurilor de cunoștințe și dexterități, prescrise pentru școala poporală elementară; b) a-i obișnui de a menține *disciplina recerută* în școală; c) a-i face capabili să conducă independent atât grupuri de clase ale școalei divizate, cât și toate 6 clasele școalei elementare nedivizate.

Mijloacele formării practice.

În vederea scopurilor indicate mai sus, elevii cursurilor III. și IV. pedagogic: a) *au asistat* în școala de aplicațiune, adnexată pe lângă institutul pedagogic, *ascultând serii de lecțiuni*, predate de învățătorul acestei școli, și luând notițe precise atât despre conținutul, cât și despre compozițiunea metodică a singuraticelor lecțiuni și marcând mersul psihologic al desfășurării ideilor; b) sub conducerea învățătorului școalei de aplicațiune, elevii din curs IV. pedagogic s'au deprins de a compune planuri (programe) de învățământ săptămânale, lunare, anuale, întocmite anume pentru școala noastră de aplicațiune (planuri speciale); toate aceste notițe au fost supuse reviziunii atât din partea profesorului competent, cât și din partea învățătorului școalei de apli-

cațiune; în chipul acesta candidaților de învățători li-se dă ocaziunea de a-și aduna un vast material practic, pe care vor putea edifica în viitor; c) mai departe sub conducerea profesorului de metodică, elevii din curs III. și IV. pedagogic s'au exercitat sistematic în predarea unor *tipuri de lecțiuni* din toate obiectele de învățământ; fiecare oră de predare practică a fost precedată de o pregătire amănunțită a lecțiunii respective, lucrare, care s'a îndeplinit de către elevul designat de propunător, sub povățuirea aceluiaș profesor și cu participarea tuturor elevilor asistenți, cari toți au avut să facă scheletul lecțiunii respective; d) apoi elevii au compus (în scris), independent, lecțiuni din diferitele ramuri de cunoștințe și le-au predat, fiind criticați de colegii lor, sub supravegherea aceluiaș profesor de metodică; e) elevii au mai făcut practică de aplicațiune și predând lecțiuni din câteva *studii principale*, anume: din limba maternă, limba maghiară, istoria patriei și din aritmetică, *sub conducerea profesorilor de specialitate respectivi*, cari propun aceste studii în preparandie; aceste predări, dimpreună cu lecțiunile semnalate sub c) și d), formează un întreg organic, completându-se reciproc; f) în o anumită ordine, stabilită de profesorul de metodică, în înțelegere cu învățătorul școlii de aplicațiune, elevii s'au exercitat în conducerea *întregii școlii nedivizate*, sub controla învățătorului școlii de aplicațiune și a profesorului de metodică, cărora sunt obligați a da seamă despre toate procedările lor; g) în fine, elevii pe lângă toate aceste exerciții, au mai făcut și *lucrări metodice în scris*, în fiecare lună câte una, despre subiecte corespunzătoare cu mersul învățământului din metodică.

Ospitarea în școala elementară gr. or. română a comunei bisericesti din Arad (condusă de directorul Iosif Moldovan).

În 5|18 octomvrie 1910 elevii din curs III. și IV. pedagogic, precum și teologii de curs III., sub conducerea directorului seminarial și a profesorilor Dr. P. Pipoș, Dr. I. Suciș, Dr. L. Iacob, A. Sedean, N. Mihulin și S. Bejan, au ospitat în ziua indicată mai sus, dela orele 2—4 d. a. la lecțiunile de cetire după metoda fonomimic, predate cu deosebit succes de către dl Iosif Moldovan, director școlar.

Excursiuni școlare.

În anul școlar curent institutul nostru a făcut numai excursiuni în jurul Aradului. La 8|21 septembrie ambele despărțăminte în frunte cu corpul profesoral au vizitat ruinele fortăreței din Soimoș, iar în 24 septembrie (7 octombrie) ruinele fortăreței din Világos (Șiria). În ambele cazuri li-s'a explicat elevilor istoricul locului.

Conferență.

Având institutul nostru un aparat de telegrafie fără sârmă în miniatură, profesorul Vasilie Micula a ținut în 13|26 martie 1911 conferență despre aceasta în sala festivă a seminarului cu scopul de a face cunoscut celor ce se interesează principiile, pe cari se bazează această invențiune ingenioasă. În decursul prelegerii s'au făcut mai multe experimente spre intuirea celor spuse, între altele s'au dat semne, cari au fost prinse de receptorul așezat în a patra chilie — adecă prin patru pereți.

Societățile de lectură.

În anul școlar 1910/11 tinerimea dela institutul ped. teol. din Arad s'a constituit, ca și în anul trecut, în două societăți de lectură și anume :

A) *Societatea de lectură a despărțământului teologic.*

Membri ordinari ai acestei societăți de lectură sunt : elevii din cursurile I—III teologic. Societatea de lectură a despărțământului teologic s'a constituit pentru anul curent în 2/15 octombrie 1910 sub prezidiul directorului Roman R. Ciorogariu. Supravegherea și conducerea societății de lectură o încredințează pe anul școlar 1910/11 profesorului Avram Sedean.

De membri în comitetul acestei societăți se aleg : vicepreședinte : Ioan A. Neacșa, teolog curs III. ; secretar : Solomon Duma, teolog curs II. ; notar I : Ioan Jurca, teolog curs III. ; notar II : Simeon Ghișa, teolog curs I. ; cassar : Vasilie Țiț, teolog curs II. ; bibliotecar I : Gheorghe Con-

stantin, teolog curs II.; bibliotecar II: Emilian Grădinariu, teolog curs I.; controlor: Traian Barzu, teolog curs III.; econom: Traian Papp, teolog curs II.; comisia literară: Gherasim Andru, teolog curs III; Gheorghe Petrișor, teolog curs III; Ioan Popa, teolog curs II; Melentie Șora, teolog curs II; Ignatie V. Borza, teolog curs I și Aurel Sebeșan, teolog curs I.; comisia rezizoară: Corneliu Leucuția, teolog curs II și Amos Florea, teolog curs I.

Comitetul societății de lectură a ținut în decursul anului școlar 12 ședințe, în cari a aranjat materialul pentru ședințele ordinare literare.

Societatea de lectură a ținut 14 ședințe și anume:

1 ședință de constituire.

8 ședințe ordinare literare.

3 ședințe festive.

2 ședințe administrative.

În decursul acestor ședințe s'au ținut 12 conferințe și s'au citit 5 lucrări din domeniul teologic, literar, istoric și economic; s'au declamat 12 poezii din autorii: V. Alexandri, A. Cuza, M. Eminescu, G. Coșbuc și O. Goga; s'au executat 4 piese de cor din autorii: Lugojan, Flondor, Murășan și Vidu și 1 piesă executată cu vioară, din autorul: Verdi; s'au executat 2 puncte de orchestră din autorii: Murășan și Porumbescu.

Averea societății de lectură:

a) Averea societății de lectură la începutul anului școlar 1910/11	341 cor. 90 fil.
b) Dela elevii desp. teologic s'au încasat ca taxe	146 „ — „
c) Oferte benevole dela ședința festivă aranjată în 5 martie	66 „ 40 „
d) Interese capitalizate în decursul anului	13 „ 64 „
e) Alte venituri de peste an	2 „ 56 „
De tot:	570 cor. 50 fil.

Din suma aceasta s'au spesat în decursul anului școlar 1910/11 pentru trebuințele societății	351 cor. 39 fil.
Rămâne pentru anul viitor 1911/12 deci suma de	219 cor. 11 fil.

Averea bibliotecilor de curs :

a) Averea bibliotecilor de curs la începutul anului școlar	208 cor. 17 fil.
b) Oferte benevole dela ședința festivă din duminica Tomii	120 „ 90 „
c) Interese capitalizate	9 „ 28 „
De tot:	338 cor. 35 fil.

Atât suma aceasta, cât și cea de mai sus, sunt depuse la institutul „Victoria“ spre păstrare și fructificare.

B) *Societatea de lectură a despărțământului pedagogic.*

Membri ordinari ai acestei societăți sunt: elevii din cursurile I—IV. pedagogic.

Societatea de lectură a despărțământului pedagogic s'a constituit pe anul curent la 215 septembrie 1910 sub prezidiul directorului Roman R. Ciorogariu. Supravegherea și conducerea societății de lectură o încredințează pe anul școlar 1910|11 profesorului Avram Sedean.

De membri în comitetul acestei societăți se aleg: vice-prezident: Crăciun Lerințiu, ped. curs IV.; secretar Vasilie Mangra, ped. curs III.; cassar: Mihaiu Pleș, ped. curs III.; notar: Grigorie Ardelean, ped. curs IV.; vice-notar: Corneliu Voda, ped. curs III.; bibliotecar: Emilian Cătana, ped. curs IV.; controlor: Petru Dulhaz, ped. curs IV.; arhivar: Ioan Valea, ped. curs III. — În comisia literară: Ioan Petroviciu, ped. curs IV.; Constantin V. Fărcașiu, ped. curs IV.; Amos Oarce, ped. curs III.; Ștefan Trif, ped. curs III.; Teodor Selejan, ped. curs II., și Nicolae Cărmănuș, ped. curs I.

În comisia revizoară: Pavel Soceriu, ped. curs IV.; și Dimitrie Budiu, ped. curs III. În comisia muzicală: Ioan Căprariu, ped. curs IV.; Valeriu Popoviciu, ped. curs III.; Constantin Iliuța, ped. curs II. și Mihaiu Radovan, ped. curs I.

Comitetul societății de lectură a ținut în decursul anului școlar 10 ședințe ordinare, în cari s'a aranjat materialul pentru ședințele societății de lectură și 2 ședințe extraordinare.

Societatea de lectură a ținut 13 ședințe și anume:

1 ședință de constituire.

9 ședințe ordinare literare.

1 ședință extraordinară literară.

1 ședință festivă.

1 ședință de închiere.

În decursul acestor ședințe s'au citit 8 lucrări.

S'au declamat 32 poezii de autorii: Gheorghe Coșbuc, Mihail Eminescu, Vasilie Alexandri, Theodor Speranță, Octavian Goga, Dimitrie Bolintinianu, Maria Cioban.

S'a predat 1 monolog.

S'a predat 1 dialog.

Cântări 5.

S'au executat 2 piese de cor de autorii: I. Vorobchievici, C. G. Porumbescu.

Casa societății:

a) La începutul anului școlar curent s'au aflat depunerii la institutul „Victoria“

din anii trecuți 334 cor. 67 fil.

b) La mâna casarului 11 „ 20 „

c) În anul curent s'au încasat de la elevii institutului ca taxe 126 „ — „

d) Oferte benevole de la ședința festivă 126 „ 90 „

e) Alte venituri 15 „ 20 „

De tot: 613 cor. 97 fil.

Din această sumă s'a spesat în decursul anului școlar 1910|11 pentru trebuințele societății suma de 380 cor. 28 fil.

Abstrăgându-se suma aceasta din cea de sus rămâne pentru anul viitor 1911|12 suma de 233 cor. 69 fil.

Averea bibliotecilor de curs:

a) La începutul anului școlar 48 cor. 87 fil.

N'au fost nici venituri, nici spese.

Pentru anul viitor 1911|12 a rămas suma de 48 cor. 87 fil.

Atât suma aceasta, cât și cea de mai sus, sunt depuse la institutul „Victoria“ spre păstrare și fructificare.

Biblioteca societăților de lectură.

Ambele societăți dispun de o bibliotecă și de un cabinet de lectură comun, conform Rezol. cons. Nr. 4086 din 1908.

Biblioteca s'a sporit în anul acesta cu următoarele opuri: Academia Română a dăruit: Dicționarul limbii române fascicolul 6 și 7. „Doctorul de casă sau dicționarul sănătății“ de doctorul V. Bianu donat de autor în 2 exemplare. (unul pentru desp. teologic și unul pentru desp. pedagogic). „Bătrâna cerșitoare și vraciul“ și „Pășania mea dela târg și tovarășul de drum“ de Pietazi Păivărmta traduse de Z. C. Panțu; donate de traducător. „Teiu Legănat“ donată de autor Z. C. Panțu. „Unele piedeci în calea bunei economizări a poporului“ 10 exemplare și „Sărăcia și avuția“ 2 exemplare, dizertațiuni donate de autor: Dl Gh. Purcariu. În decursul anului s'au cumpărat 110 opuri. La finea anului biblioteca constă din 1563 opuri în 2146 volume:

În cabinetul de lectură s'au întreținut 29 reviste și ziare.

Materialul de învățământ.

A) Despărțământul teologic.

Cursul I teologic.

Studiul biblic. 8 ore la săptămână.

a) *Isagogia*. 6 ore. Tractarea istorico-literară a cărților Testamentului Vechiu și Nou. Lucrări scripturistice în legătură cu studiul.

b) *Arheologia biblică*. 1 oră. Anticitățile bisericesti, casnice și politice ale Evreilor cu geografia biblică a Palestinei.

c) *Ermineutica biblică*. 1 oră. Senzurile biblice și principiile, regulile pentru a le afla și modurile de ale expune.

Manuale: Dr. Iosif I. Olariu, introducere în Testamentul Vechiu și Nou. Dr. C. Chiricescu, *Arheologia biblică*. Dr. C. Chiricescu, *Ermineutica biblică*. Profesor: Dr. Iustin I. Suci.

Istoria bisericească universală. Intemeierea și lăptirea creștinismului cu luptele sale contra iudaismului, păgânismului, mohamedanismului și contra dușmanilor interni: ereticii, supremația papistă și mai nou contra spiritului ireligios.

Organizarea, cultul, doctrina și activitatea literară, arta și viața religioasă-morală a bisericii creștine după dezvoltarea lor istorică. 4 ore la săptămână. Manual: *Istoria bis. universală* de Calistrat Coca. Profesor: Dr. I. Iacob.

Teologia fundamentală. Noțiunea, problema și împărțirea obiectului. Ideea și condițiunile religiei. Argumentele pozitive și negative pentru existența lui Dumnezeu. Spiritualitatea și nemurirea sufletului. Indeterminismul. Raportul omului către Dumnezeu. Realismul empiric-ideal. Necesitatea, realitatea, originea, împărțirea și scopul religiei. Ideea despre biserică. Raportul dintre religie și biserică. Descoperirea dumnezească. Posibilitatea, necesitatea și criteriile descoperirii. Minunile și profețiile. Creștinismul ca unica descoperire adevărată. Criteriile originii ei dumnezeiești. Is-

voarele descoperirii dumnezeesti. S. Scriptură și S. Tradițiune. Biserica ortodoxă ca conservatoarea, predicătoarea și explicătoarea autorizată și infalibilă a descoperirii dumnezeesti.

Manual: Scripte după prelegeri. 4 ore la săptămână. Profesor: Dr. Teodor Botis.

Limba română. 2 ore la săptămână. Ortografia și legile fonetice. Din gramatică: Propozițiunile după înțeles, părțile propozițiunii, propozițiunile după părțile lor și legătura dintre ele, părțile vorbirii și sunetele. Verbul, conjugarea verb. active, reflexive și pasive. Substantivul, pronumele, determinațiunile, adverbul, prepozițiunile adjectivul, articolul, numeralul și interjecțiunea. Declinațiunea substantivului, adjectivului, pronumelui și numeralului. Propozițiunile compuse, prop. coordinate și subordonate, propozițiunile secundare circumstanțiale. Vorbirea directă și indirectă, propozițiunile contrase, periodul, topica și punctuațiunea. Formarea vorbelor prin derivațiune și compozițiune, familie de cuvinte și înțelesul cuvintelor. Deprinderi în recitarea poeziilor și reproducerea cu graiu viu și în scris a pieselor de citire. În fiecare lună o lucrare. Manual: Gramatica limbii române de N. Bogdan, ed. II. Profesor: Avram Sădean.

Psihologie. 2 ore la săpt. Funcțiunile sufletești, caracterele și însușirile lor. Educațiunea lor în școala poporală. Manuale Dr. P. Pipoș, Psihologie și logică. Dr. P. Pipoș, Pedagogie. Profesor: Dr. Iustin I. Suci.

Cântare bisericească. 2 ore la săptămână. Melodiile celor 8 glasuri și aplicarea lor.

Tipic. Vecernia și Utrenia de Duminecă. Slujba zilelor săptămânale în periodul octoiului. Profesor: Trifon Lugoian.

Cursul II teologic.

Studiul biblic. 6 ore la săpt. a) *Exegeza Testamentului Vechiu.* 1 oră. Explicarea Psalmilor de vecernie și utrenie.

Manual: Dr. I. Olariu: Psalmii.

b) *Exegeza Test. Nou.* 5 ore. Explicarea Evangeliilor după text combinat. Intreaga activitate a lui Hristos. Lucrări scripturistice școlare în legătură cu studiul. Manuale: Dr. I. Olariu. Explicarea evangeliilor. Profesor: Dr. Iustin I. Suci.

Istoria bisericii române. Inceștinarea Românilor, organizarea bisericii românești. Curentul slavon. Lupta pentru credință sub regii din casa Arpadiană. Lupta cu protestantismul și propaganda catolică. Biserica sub ierarhia sârbească. Eliberarea bisericii din starea ei tolerată. Restaurarea mitropoliei și viața bisericească de azi. 3 ore la săptămână. Profesor: Dr. Lazar Iacob.

Teologia dogmatică. Noțiunea, obiectul și metoda teologiei dogmatice. Noțiunea, ființa, împărțirea și izvorul dogmelor. Literatura teologiei dogmatice. Despre Dumnezeu în sine însuși. Existența, unitatea și însușirile lui Dumnezeu. Misteriul Sf. Treimi. Activitatea lui Dumnezeu în extern. Dogma creației. Lumea spirituală și materială. Doctrina despre om. Provedința dumnezeiască. Dogma hristologică. Activitatea mântuitoare a lui Isus Hristos. Dumnezeu sfințitorul. Condițiunile sfințirii. Grația dumnezeiască. Sf. Taine. Eshatologie. Manual: Teologia dogmatică ortodoxă de Dr. Iosif Olariu. 6 ore la săptămână. Profesor: Dr. Teodor Botiș.

Teologia morală. Noțiunea. Izvoarele. Morala creștină și filozofică. Condițiunile realizate din partea lui Dumnezeu pentru activitatea morală a omului. Legea naturală. Legile pozitive. Voința liberă ca principiu al activității morale. Virtuțile. Păcatele. Judecarea morală a faptelor omenești în forul conștiinței. Datorințele către Dumnezeu. Virtuțile teologice. Cultul dumnezeesc. Datorințele creștinului către sine însuși. Datorințele către deaproapele și cele sociale. Manual: Teologia morală de Dr. Gheorghe Dragomir. 5 ore la săpt. Profesor: Dr. Teodor Botiș.

Omiletică. 2 ore la săptămână. Tractarea misiunii învățătoarești a Mântuitorului Hristos. Materia, forma și predarea cuvântării bisericești. Lucrări omiletice. Manual: Manuscript. Profesor: Roman R. Ciorogariu.

Limba Română. 2 ore la săptămână. Originea Românilor, istoricul formării limbii românești, păreri despre limba română, cele mai vechi urme de limbă și dialectele limbii române. Cronicarii, istoricii și filologii ardeleni, societatea „Junimea”, etimologiștii și fabuliștii. Poeții și prozatorii mai însemnați ai sec. XIX, începutul teatrului și ziaristicii române etc. Lectură: părți alese din cronicile moldovenești și din poeții și prozatorii sec. XIX. Repetirea ortografiei,

în fiecare lună o lucrare. Manual ajutător: Istoria literaturii române de Enea Hodoș, Caransebeș, 1908. Profesor: Avram Sădean.

Pedagogie. 2 ore la săpt. Didactica, cu principiile generale ale învățământului, educațiunii și disciplinei școalei populare. Metodica specială, cu dispozițiunile ei în ce privește materialul de învățământ poporal. Elevii au asistat, câte unul la zi, la prelegerile practice din școala de aplicație. Manuale: Dr. P. Pipoș, Didactica Dr. P. Pipoș, Metodica. Profesor: Dr. Iustin I. Suciu.

Cântarea bisericească. 3 ore la săptămână. Sfetilnele și Pripelele sărbătorilor. Heruvice, Pricesne și Irmoase la sărbătorile mari.

Tipic. Zilele săptămânale în periodul Triodului. Profesor: Trifon Lugojan.

Cursul III teologic.

Studiul biblic. 2 ore la săptămână. *Exegeza Testamentul Nou.* Explicarea epistolei apostolului Pavel către Romani, Manual: Dr. I. Olariu. Explicarea epistolelor apostolului Pavel către Romani, Corinteni, Galateni și Efezeni. Profesor: Dr. Iustin I. Suciu.

Pastorală. Misiunea pastorală a Mântuitorului Hristos și a bisericeii. Indrumările păstorului sufletesc la supravegherea și conducerea vieții sufletești a parohiei și a particularilor. Preotul ca administratorul sfintelor Taine. Legile regnicolare privitoare la biserică și școală. 4 ore la săpt. Manual: Andreiu baron de Șaguna.

Seminar omiletic. Elevii cursului al III-lea teologic lucrează și cenzurează cuvântări bisericești în 2 ore la săptămână. Aceste predici se rostesc și în biserică la vecernii și utrenii. Profesor: Roman Ciorogariu.

Liturgica. Cultul divin, dezvoltarea lui istorică. Noțiunea și împărțirea liturgiceii. Recerințele și condițiunile pentru executarea rânduelilor liturgice. Persoanele liturgice, sărbătorile, posturile, locurile sfinte cu tot avutul lor: obiecte, icoane, vase, vestminte și cărți. Formele esențiale ale cultului: rugăciunea, cântarea, paremii și predică. Tractarea și explicarea specială a sfintei liturgii. Rânduelile liturgice la diferitele sărbători ale anului bisericesc. Rânduelile sfin-

telor taine, cu indicări speciale la administrarea sfintei taine a pocăinței. Alte servicii bisericești după molitvelnicul bisericii. Manual: Scripte după prelegeri. 3 ore la săptămână. Profesor: Dr. Teodor Botiș.

Catihetica. Religiunea ca obiect de învățământ și mijloc de educațiune în școala poporală. Importanța și factorii educațiunii religioase-morale. Izvoarele materialului din studiul religiunii. Principiile pedagogice la alegerea, aranjarea și propunerea materialului de religiune în școalele poporale. Lucrări metodice în scris. Ospitări, lecțiuni și exerciții practice în școala de aplicație. Manual: Elemente de Catihetică de Dr. Petru Barbu. 2 ore la săptămână. Profesor: Dr. Teodor Botiș.

Dreptul canonic. Noțiunea, originea și dezvoltarea dreptului canonic. Izvoarele și științele auxiliare. Intemeietorul și capul bisericii. Potestatea bisericească. Sfintele Taine. Afinitatea de botez. Căsătoria. Logodna și cununia. Impedimentele. Consângenitatea și cuscria. Organismul și constituția bisericii. Elementele personale. Elemente sociale. Instituirea clerului beneficiat. Administrarea averilor bisericești, școlare și fundamentale. Referințe între biserică și stat. Reciprocitatea confesiunilor recepte. Legislațiunea bisericească. Sinoadele administrative ale provinciei noastre mitropolitane. Canoanele. Codicii și colecțiunile de canoane. Colecțiunile de canoane în limba română. Administrația bisericească. Sinoadele administrative ale provinciei noastre mitropolitane. Canoanele. Codicii și colecțiunile de canoane. Colecțiunile de canoane în limba română. Administrația bisericească pe baza Statutului-Organic și a regulamentelor în vigoare. Disciplina bisericească și procedura judecătorească. Manual: Compendiu de dreptul canonic de Andreiu Baron de Șaguna. 4 ore la săptămână. Prof.: Dr. L. Iacob.

Limba română. 2 ore la săptămână. Literatura religioasă. Epoca slavă: Introducerea limbii slavone în biserica Românilor. Starea bisericească și culturală a Românilor înainte de 1500. Desrobirea limbii românești de sub slavonism și dezvoltarea ei ca limbă literară. Cele mai vechi monumente literare, ce s'au scris și tipărit la Români în limba slavonă. Manuscrisele, cărțile tipărite și autorii sec. XVII în Transilvania, Moldova și Muntenia. Legislațiunea în sec. XVII. Lectură din „Psaltirea Scheiană și „Coresiană“;

din „Codicele Voronețan“ (Studiul lui I. Sbiera); din „Codex Sturdzanus“ în „Cuvinte din bătrâni de Hașdau etc. Lectură din prefetele cărților tipărite în sec: XVI și XVII din „Bibliografia românească veche“ de I. Bian și N. Hodoș. Lucrări scripturistice. În lipsă de manual s'au folosit notițe. Profesor: Avram Sădean.

Constituția patriei. Administrația comunelor și a orașelor. Administrația municipiilor. Guvernarea țării. Corpurile legiuitoare. Activitatea dietei. Afacerile comune. Administrarea justiției. Armata. Organizarea și administrația bisericilor. Instrucțiunea publică. Organizarea învățământului confesional. Matriculele de stat. Ingrijirea orfanilor. Legi sanitare. Siguranța publică. Servitorii. Cassa de ajutorare a muncitorilor. Bugetul țării. Dărilor. Afacerile industriale, comerciale și economice. Reuniuni, asocieri și tovarășii. Cartea funduară. Erezirea. Testamentul. Contractul, obligațiunea și cambiul. Manual: Constituția patriei de I. Negruțiu. 1 oră la săptămână. Profesor: Dr. L. Iacob.

Higienă. Despre boale. Influența boalei asupra dezvoltării individului. Pagubele, cari se nasc prin boale în societate și în economia națională. Cauzele boalelor. Prevenirea boalelor. Ingrijirea bolnavilor. Lupta contra vrăjitorilor. Despre boalele infecțioase. Insemnătatea lor. Despre microorganismele infectătoare, viața lor, sporirea lor. Modul de infecțiune. Despre boale infecțioase în special. Mijloacele de desinfecțiune și aplicarea acelor. Separarea bolnavilor și morților infecțioși. Ajutorul cel dintâiu la nefericiri. Vulnerarea. Oprirea sângerării. Legarea ranelor. Frângerii de oase și scrântituri. Leșinare, insolatiune, epilepsie, înecare în apă și gazuri, respirația artificială. Despre otrăviri și antidote. Ce are să conțină caseta de salvare în edificiul școalei. Despre beuturi spirtuoase. Influența alcoolului asupra organismului. Abuzul în consumarea alcoolului. Mișcarea antialcoolistă. Igiena școalei. Edificiul școalei, sala de prelegere, ambitele, lumina, aerizat, apa, gimnastica. Influența școalei asupra organismului elevilor. Boale școlare, evitarea dezvoltării acestora. Igiena locuinței. Anatomia omului. 2 ore la săptămână cu cursul IV ped.

Cântarea bisericească. 3 ore la săptămână. Imoasele sărbătorilor și alte cântări la liturgia sf. Vasilie și Grigorie. Repetirea materialului parcurs în anii precedenți.

Tipic. Serviciul în săptămâna patimilor. Periodul Pentecostarului. Rândurile cultului religios privat. Prof.: T. Lugojan.

B) Despărțământul pedagogic.

Cursul I pedagogic.

Religiunea. Testamentul vechiu: Facerea lumii. Omul prim. Potopul. Noe. Patriarhii. Regii. Testamentul Nou: Nașterea și activitatea sfântului Ioan Botezătorul. Nașterea, activitatea, răstignirea și înălțarea Mântuitorului. 2 ore la săptămână. Manual: Dr. Petru Barbu, Istoria Testamentului vechiu și nou. Profesor: Dr. Lazar Iacob.

Științele pedagogice. *Somatologia și psihologia.* 2 ore la săptămână. a) Organele de mișcare, nutriție și simțire, îndeosebi sistemul nervos. b) Intuițiunile și reprezentațiunile. c) Asociațiunile reprezentațiunilor. Atențiunea. Conștiința. Memoria. Imaginațiunea. Inteligența proprie pe scurt. Limbajul. La tratarea fiecărei funcțiuni psihice s'au alăturat și indigetările pedagogice trebuincioase. Manual: „Psihologia“, precedată de somatologie și urmată de logică, de Dr. Petru Pipoș. Profesor: Dr. Petru Pipoș.

Limba română. 3 ore la săptămână. Ortografia și legile fonetice. Din gramatică: Propozițiunile după înțeles, părțile propozițiunii, propozițiunile după părțile lor și legătura dintre ele, părțile vorbirii și sunetele. Verbul, conjugarea verbelor active, reflexive și pasive; substantivul, pronumele, determinațiunile, adverbul, prepozițiunile, adjectivul, articolul, numerarul și interjecțiunea. Declinațiunea substantivului, adjectivului, pronumelui și numeralului. Formarea vorbelor prin derivațiune și compozițiune, familia de cuvinte, înțelesul cuvintelor și punctuațiunea. Reproducerea cu graiu viu și în scris a pieselor de cetire și deprinderi în recitarea poeziilor. Lucrări tot la două săptămâni. Manual: Gramatica limbii române de N. Bogdan, ed. II. Profesor: Avram Sădean.

Limba maghiară. 3 ore la săptămână. Gramatică: Morfologie și sintaxă. Stilistică: noțiunea stilului, calitățile generale ale stilului, claritatea, preciziunea, puritatea, corectitatea. Personificarea, comparațiunea, metafora, alegoria, metonimia, sinecdochia, atributul sau epitetul. 2 lucrări la

lună. Manual: Bilinszky Lajos dr.: Rendszeres magyar nyelvtan és stilsztika. Profesor: Silviu Bejan.

Limba germană. 1 oră la săptămână. Cetire și scriere. Traduceri și memorizări. In legătură cu piesele de cetire, din gramatică: articolul, substantivul, adjectivul și declinarea lui. Comparațiunea. Manual: Dr. Constantin Lacea: Manual de limba germană. Profesor: Vasilie Micula.

Istoria universală. 3 ore la săptămână. Istoria, începutul și speciile ei. Timpurile istorice. Popoarele orientale: Egiptenii, Babilonienii, Asirienii, Evreii, Fenicienii, Perșii. Istoria Grecilor și a Romanilor. Evul mediu: Popoarele germane și creștinismul, formarea statelor și instituțiile medievale. Papismul și cazarismul, expedițiile cruciate. Căderea instituțiilor medievale; renașterea, descoperirile. Manual: Márki-Popovici: Istoria universală. Profesor: Silviu Bejan.

Geografie. Geografia fizică și matematică. Orizontul părut și adevărat. Constelațiunile. Pământul ca corp ceresc. Eclipsa. Uscatul și părțile lui. Apa. Marea. Râurile și părțile râului. Inzule. Peninzule. 2 ore la săptămână. Manual: Dr. Némethy Károly „Geografia fizică și matematică“ în manuscris. Profesor: Nicolae Mihulin.

Aritmetica. 3 ore la săptămână. Introducere în algebră. Operațiunile fundamentale cu expresiuni algebraice. Sistemele de numeri. Numerii romani. Măsurile din patrie. Cele patru operațiuni fundamentale cu numeri decadici întregi. Impărțibilitatea numerilor. Divizorul cel mai mare comun. Multiplul cel mai mic comun. Frațiunile vulgare; operațiunile cu ele. Frațiunile zecimale; operațiunile cu ele. Transformarea frațiunilor vulgare în zecimale și viceversa. Prescurtarea operațiunilor fundamentale. Măsurile vechi din patrie. Ecvațiunile de gradul prim cu o necunoscută. Manual: Teodor Ceonța: Aritmetica generală și specială.

Profesor: Vasilie Micula.

Zoologie. Tractarea anatomică a omului în comparație cu tipurile animalice. Sporirea animalelor. Sistematica după cele 7 tipuri. 2 ore la săptămână. Manual: Roth-Wangel-Uilăcan: „Elemente de zoologie“. Profesor: Nicolae Mihulin.

Desemnul. 2 ore la săptămână.

Desemnul din natură (conform metodei inductiv sintetice). S'au făcut exerciții de mână, intuițiuni, combinațiuni, piesage, obiecte din natură și diverse ornamente cu cerusă și acvarele și anume;

Exerciarea mâni. Cercul, inelul, ovalul, linia undulată (șerpuitoare), melcul.

Intuițiune: epistola, bălaurul, fereasta salei de învățământ, inima, lira, orologiul, figură de tinciu de pe zidul bisericii catedrale.

Combi-națiuni: Șir de cercuri, șir de ovale, mărgelile, diverse mosaicuri pentru cadre, titlul unei cărți, cadre, ornamente cu frunza de bagrin, guler de buhai, gard de lemn și de fer etc.

Peisage: Drum de țară, drum de țarină, dealuri apă etc.

Obiecte de natură: frunză de bagrin, de iorgovan etc.; pahar, sticle, cart, ciubăr de lemn; olcuță, cratiță, stropitor, găleată de tinichea, mătură, lopată de gunoi, oală de lut, tabla, masa, scaunul, dulapul școalei; plug, car, roabă, meliță după figuri de lemn, fereasta bisericii catedrale etc.

Ornamente: diverse stele, frunze pentru umplerea porționată și cu gust a unui cerc, folosibile la ornamentarea mobilelor, ornamente și cosuturi pe buhae. Figuri de ghips mai ușoare.

Propunător: Ioan Jurca.

Caligrafie. 1. oră la săptămână. Literile mici și mari din alfabetul latin și german. Profesor: Nicolae Mihulin.

Cântare bisericească. 2 ore la săptămână. Melodiile celor 8 glasuri.

Tipic. Cuprinsul octoihului și mineiului. Vecernia de Sâmbătă seara și Utrenia de Duminecă în periodul octoihului.

Muzica instrumentală. 4 ore la săptămână. Exerciții elementare în tonalitatea C. G. D. și F. dur. Cunoștințele teoretice corespunzătoare. Profesor: Trifon Lugojan.

Biblioteca cursului I a avut cu finea anului școlar 1910/11: 63 volume în valoare de 59 cor. 37 fil. plus un dulap în valoare de 25 cor.

Cursul II pedagogic.

Religiune. Tractarea istorică a activității lui Isus. Apostolii și activitatea lor. Diaconii. Lățirea creștinismului. Sinoadele ecumenice. Schizma cea mare. Biserica occidentală și cea orientală. Biserica gr.-or. română. Unirea și urmările ei. Celelalte biserici ortodoxe. Bisericile orientale

eterodoxe. 2 ore la săptămână. Manual: Dr. Ilarion Pușcariu. Istoria bisericească pentru școalele medii ed. III. Profesor: Dr. Lazar Iacob.

Științele pedagogice: Psihologia și logica, 3 ore la săptămână. Psihologia: *a)* repetiția scurtă a fenomenelor intelectuale; *b)* Fenomele afective: 1. Ființa și clasificarea sentimentelor în genere. 2. Sentimentele senzuale. 3. Sentimentele egoiste. 4. Sentimentele altruiste. 5. Sentimentul adevărului. 6. Sentimentul estetic. 7. Sentimentul moral. 8. Sentimentul religios. 9. Afectele proprii. *c)* Fenomenele voliționale (tendențele): 1. Impulziunile (instinctele). 2. Poftele și dorințele. 3. Inclinațiunile (aplecările). 4. Pasiunile (patimile). 5. Voința proprie și cea morală. 6. Caracterul moral. *d)* Stările anormale ale vieții psihice. *e)* Temperamente, naturel, etăți, individualități, șcl. — Logica: *a)* Teoria noțiunilor. *b)* Teoria judecăților. *c)* Teoria silogismelor. *d)* Metodologie. — La fiecare parte s'au dat înviațiuni pedagogice, relative la cultivarea, respective scutirea vieții psihice. Manual: „Psihologia și logica“ de Dr. Petru Pipoș. Profesor: Dr. Petru Pipoș.

Limba română. 4 ore la săptămână. *a)* Repetiția ortografiei, conjugării verbelor active, reflexive, pasive și decl. substantivului, adjectivului și pronumelui. Propozițiunile simple și compuse, prop. coordinate și subordonate, propozițiunile contrase, periodul, topica și punctuațiunea. Manual: Gramatica limbii române de N. Bogdan. *b)* Stilistica: Limba și stilul, noțiunea și împărțirea stilisticii, noțiunea și folosirea stilului simplu și frumos. Calitățile generale ale stilului. Noțiunea și legile fundamentale ale compoziției. Invențiunea și factorii ei principali. Noțiunea și legile dispozițiunii. Elocuțiunea: descrierea, narațiunea, disertațiunea și discursul. Din stilistica practică: epistola și cerințele ei generale, forma internă și externă a epistolei. Felurile scrisorilor, acte private și publice. Cetine, memorisare și lucrări tot la două săptămâni. Manual de stilistică de I. F. Negruțiu, ed. IV. Profesor: Avram Sădean.

Limba maghiară. 3 ore la săptămână. *a)* Poetică: Versificațiunea; versuri naționale și străine. Speciile poetice: *a)* Lira: doină, odă, imn, ditiramb, rapsodie, elegie, satiră, epigramă și gnomă. *b)* Epică: fabulă, tradiție, mit, legendă, romanță, idil; epică didactică, parabola, paramitia. *b)* Re-

torică : Compozițiunii, genurile prozaice, descrierea și istoriografia. Manual : Sarudy Ottó : Poetika retorika I. rész. 2 ocupări la lună. Profesor : Silviu Bejan.

Limba germană. 1 oră la săptămână. Pronumele. Numeralele. Verbele ajutătoare : sein, haben, werden. Toate acestea în legătură cu piesele de cetire din „Manualul de limba germană“, de Dr. Constantin Lacea. Profesor : Vasile Micula.

Istoria. 3 ore la săptămână. Evul nou : reformațiunea, reacțiunea liberală și absolutismul iuminat. Revoluțiunea franceză. Istoria modernă. Manual : Vasile Goldiș : Istoria universală, Evul nou. Profesor : Silviu Bejan.

Geografia. Tractarea celor cinci continente din punct de vedere oro-hidrografic, clima, productele, locuitorii, referințele politice. Descrierea statelor. 3 ore la săptămână. Manual : Dr. Némethy — Mihulin. „Geografia universală“ Profesor : Nicolae Mihulin.

Aritmetica. 2 ore la săpt. Ecvațiuni de gradul prim cu două și mai multe necunoscute. Potențarea ; operațiuni cu potențe. Cvadratul și cubul expresiunilor algebraice și al numerilor decadici. Rădăcinarea ; operațiuni cu rădăcini. Extragerea rădăcinei cvadrate și cubice din expresiuni algebraice și din numeri decadici. Numerii iraționali și imaginari. Ecvațiuni de gradul al doilea cu o singură necunoscută. Manual : Teodor Ceonța, Aritmetica generală și specială. Profesor : Vasile Micula.

Geometria. 1 oră la săptămână. Noțiunile fundamentale geometrice. Dreptete și pozițiunea lor în plan. Unghiul ; măsurarea unghiurilor ; construirea unghiurilor de diferite mărimi, Două paralele stretăiate cu o transversală. Triunghiurile ; suma unghiurilor interne ; unghiul extern. Congruența triunghiurilor și aplicarea ei. Patruunghiurile. Poligoanele regulate și neregulate. Sistemul de raze și legile lui. Similitudinea triunghiurilor și aplicarea ei la măsurarea distanțelor. Teorema lui Pythagoras. Suprafața triunghiurilor, patru- și multunghiurilor. Similitudinea poligoanelor și măsurarea teritoarelor prin triangulare și coordonate. Manual : Geometrie de Petru Cupcea. Profesor : Vasile Micula.

Botanica. Tractarea plantelor din punct de vedere morfologic. Istiologia și fiziologia plantelor. Sistemica. 2

ore la săptămână. Manual: Dr. Ambrosiu Chiețianu „Botanica”. Profesor: Nicolae Mihulin.

Desemn 2 ore la săptămână. Ca în curs I.

Caligrafie. 1 oră la săptămână. Ca în cursul I. și scrierea rotundă. Profesor: Nicolae Mihulin.

Cântare bisericească. 2 ore la săptămână. Aplicarea glasurilor. Troparele și Condacele sărbătorilor.

Tipic. Periodul Octoihului, slujba zilelor săptămânale.

Muzica instrumentală. 3 ore la săptămână. Exerciții elementare în tonalitatea C, G, și F. dur. Cunoștințele corespunzătoare teoretice. Profesor: Trifon Lugojan.

Biblioteca curs II ped. a avut cu finea anului școlar 1909/10 91 bucăți în valoare de 60·80 coroane și un dulap în valoare de 25 coroane. Profesor de curs: Avram Sădean.

Cursul III pedagogic.

Religiunea. Dogmatica și morala. Tractarea dogmelor principale. Simbolul credinței după încheieturi. Decalogul. Cele 9 porunci bisericești. Păcatele. Tainele. Liturgica. Biserica și părțile ei. Ornatele arhieresti, presbiterale și diaconești. Treptele ierarhice. 2 ore la săptămână. Manual: Simeon Popescu „Catehism”. Profesor: Dr. Lazar Iacob.

Științele pedagogice: 4+1 oră praxă la săptămână.
 a) *Pedagogia generală*, anume: 1. Desvoltarea naturală a omului. 2. Noțiunea și scopul educațiunii. 3. Necesitatea educațiunii. 4. Limitele educațiunii. 5. Noțiunea și importanța pedagogiei și științele ei auxiliare. 6. Teoria și practica pedagogică. a) *Pedagogia specială*: 1. Educațiunea fizică. 2. Educațiunea intelectuală. 3. Educațiunea morală. 4. Educațiunea normată după etăți. 5. Institutele de educațiune și învățământ, îndeosebi despre școala poporală. Manual: „Pedagogia”, de Dr. Petru Pipoș. c) *Didactica*: 1. Menirea școalei populare. 2. Mijloacele educațiunii școlare. 3. Raportul dintre școală și familie. 4. Raportul dintre școală și biserică. 5. Raportul dintre școală și stat. 6. Alegerea și gruparea materiei de învățământ. 7. Planul de învățământ. 8. Scopurile învățământului. 9. Cultura formală și cea materială. 10. Procesele învățământului. 11. Forma învățământului. 12. Teoria treptelor formale. 13. Tonul învățământului. 14. Principiile generale ale învățământului. 15. Modalitățile de aplicare ale învățătorilor. 16. Calitățile, pe

cari are să le întrunească învățătorul poporal. Manual: „Didactica“ pentru preparandii, de Dr. Petru Pipoș. d) „Metodica“: 1. Metodul de învățământ al limbii materne, anume: exercițiile de cugetare și vorbire (învățământul intuitiv), scrisul și cititul. 2. Metodul de învățământ al religiei. Învățământul limbii maghiare. 4. Istoricul metodicei fiecărui ram de învățământ, tratat în acest curs. Manual: „Metodica școlii poporale“, de Dr. Petru Pipoș. e) *Exerciții în școala de aplicațiune*, 1 oră la săptămână. f) *Lucrări metodice în scris*, în fiecare lună câte una. Profesor: Dr. Petru Pipoș.

Limba română. 3 ore la săptămână. Calitățile particulare ale stilului frumos: Intuițiunea și vivacitatea cu factorii lor (obiectivitatea, personificarea, comparațiunea, tropii, atributul, circumscrierea, iperbola; figuri de cuvinte și figuri de sentințe). Ființa poeziei, speciile frumosului. Versificațiunea. Poezia lirică, epică, dramatică și didactică. Proza oratorică. Literatura poporană scrisă și nescrisă. Literatura bisericească în sec. XVI—XVII. Repetirea ortografiei, conjugării verbelor active, reflexive și decl. substantivului, adjectivului și pronumelui. Citire din literatura română, din toate genurile literare, memorizare și lucrări scripturistice. Manual de stilistică de I. F. Negruțiu, ed. IV. Enea Hodoș, Manual de istoria literaturii române, Caransebeș, 1903. Profesor: Avram Sădean.

Limba maghiară. 3 ore la săptămână. Epopea, drama, romanul și novela; dezvoltarea istorică a tuturor acestor genuri. Disertațiunea, cuvântări oratorice. Manual: Sarudy Ottó: Poetika, retorica II. rész. 2 ocupări la lună. Profesor: Silviu Bejan.

Limba germană. 1 oră la săptămână. Citire, traducere, scriere, memorizare din manual și în legătură ca aceasta conjugările (tare și moale). Verbele reflexive, pasive. Manual de limba germană de Dr. Constantin Lacea. Profesor: Vasilie Micula.

Istoria Ungariei. 2 ore la săptămână. Popoarele Ungariei înainte de cucerire și regat. Epoca regilor Arpadieni: Biserica creștină maghiară și întemeierea regatului. Atacurile imperiului bizantin, certe în familia domnitoare. Ultimii Arpadieni și înălțarea aristocrației. Epoca regilor din familii deosebite. Înălțarea regatului în vremea Anjoueștilor. Urmașii Anjoueștilor și slăbirea puterii regale. Epoca Hunyadeștilor. Ioan Hunyadi. Regele Matia cel drept. Iagelonii

și dezastrul dela Mohács. Epoca Religioasă din dinastia Habsburgilor. Dismembrarea în trei părți a țării și întărirea protestantismului. Răscoalele naționale pentru constituție și libertatea confesională. Impăcarea națiunii cu dinastia și încercările acesteia de a modifica constituția. Epoca reformelor naționale: crearea Ungariei de azi. Manual: Vasile Goldiș: Istoria Ungariei. Profesor: Silviu Bejan.

Geografie. Geografia Ungariei în general. Regularea râurilor. Constituția, administrația și legislațiunea Ungariei. Locuitorii. Descrierea specială a țării împărțită în ținuturi. 2 ore la săptămână. Manual: Dr. Némethy-Mihulin: „Geografia Ungariei”. Profesor: Nicolae Mihulin.

Aritmetica. 2 ore la săptămână. Regula asociațiunii, simplă și compusă. Regula amestecării, simplă și compusă. Potențarea. Operațiuni cu potenze. Ridicarea la cvadrat și cub cu expresiuni algebraice și cu numeri decadici. Rădăcinarea; operațiuni cu rădăcini. Extragerea rădăcinei cvadrate și cubice din expresiuni algebraice și din numeri decadici. Numerii iraționali și imaginari. Ecuațiuni de gradul al doilea cu o necunoscută. Manual: Teodor Ceonța: Aritmetică generală și specială. Profesor: Vasile Micula.

Geometrie. 1 oră la săptămână. Mănunchiul de raze. Similitudinea triunghiurilor și aplicarea ei. Teorema lui Pythagoras. Similitudinea poligoanelor și aplicarea ei la măsurarea teritoarelor prin triangulare și coordonate. Suprafața figurilor plane. Pozițiunea dreptelor și planurilor în spațiu. Corpurile regulate și neregulate, suprafața și volumul lor. Manual; Fodor-Wagner-Hossu: Stereometria. Profesor: Vasile Micula.

Fizica. 2 ore la săptămână. Mehanica corpurilor solide, lichide și gazoase. Căldura. Sunetul. Manual: Tit Liviu Blaga: Fizica. Profesor: Vasile Micula.

Mineralogie. Elemente din chimia organică și anorganică. Cristalografia descriptivă. Descrierea mineralelor principale cu considerare la aplicarea lor în economie. Petrografia și elemente din geologie. 3 ore la săptămână. Manual: Roth-Uilăcan, Mineralogia. Profesor: Nicolae Mihulin.

Desemn. 2 ore la săptămână, ca în curs I.

Cântarea bisericească. 3 ore la săptămână. Sfetilnele cu melodii proprii, Pripelele sărbătorilor, Heruvice, Pricesnele și Irmoasele sărbătorilor mari.

Tipic. Periodul Triodului întreg.

Muzica instrumentală. 3 ore la săptămână. Exerciții mai grele în diferite poziții după capacitatea individuală a elevilor. Cunoștințele teoretice corespunzătoare. Profesor: Trifon Lugojan.

Biblioteca cursului III a avut cu finea anului școlar 1909/10: 135 bucăți în valoare de 115 coroane.

Cursul IV pedagogic.

Religiunea. Catihetica: Familia ca factor educativ. Însemnătatea școlii din punct de vedere moral. Tractarea materialului din sfera religiunii. Lecțiuni practice. Statutul-Organic. Parohia. Protopresbiteratul. Eparhia. Mitropolia. 2 ore la săptămână Manual: Dr. Petru Barbu. „Elemente de Catihetică“. Profesor: Dr. Lazar Iacob.

Științele pedagogice. 5+4 ore praxă la săptămână.
a) *Istoria pedagogiei*: educațiunea la popoarele antice, îndeosebi Grecii și Romani. Întemeierea educațiunii creștine. Starea educațiunii creștine. Starea educațiunii și școlile în evul mediu. Renașterea și reformațiunea. Reforme pe terenul învățământului în secolul XVII și XVIII. Montaigne. Bacon, Locke, Ratic și Comenius. Pietismul. Rousseau. Filantropismul. Starea școlilor populare în secolul XVIII. Pestalozzi, Fröbel, Herbart și școala sa. Diesterweg. Starea școlilor populare și preparandiilor în Germania, Franța, Anglita și America-nordică, în secolul XIX. Istoricul școlilor din Ungaria. Manual: „Istoria pedagogiei“ de Dr. P. Pipoș.

b) Din „*Metodică*“: continuarea învățământului limbii materne, aritmetice și geometrice. Metodul geografiei, istoriei naturale, fizice, desemnului, caligrafiei, gimnastice și lucrului de mână (slöid). Manual: „Metodica școlilor populare“ de Dr. P. Pipoș.

c) *Organizațiunea învățământului în Ungaria*: 1. Organizațiunea școlilor cotidiene și de repetițiune, institutele de învățământ popular în genere. 2. Legea relativă la obligativitatea învățământului. 3. Susținătorii de școlile. 4. Autoritățile școlare. 5. Adjustarea școlii. 6. Dotațiunea învățătorului. 7. Fondul de penziune învățătoresc regnicolar. 8. Învățătorul și obligamentele sale militare. 9. Legea relativă la propunerea limbii maghiare în școlile populare nemaghiare (îndeosebi cel mai nou plan de învățământ al limbii maghiare). 10.

Articolul de lege XXVII din 1907. 11. Reuniunile învățăto-rești. Manual: „Organizațiunea învățământului poporal din Ungaria“ de Dr. Baló József, traducere în românește de Dr. P. Pipoș profesor.

Limba română. 3 ore la săptămână. Istoria literaturii române dela început. Originea Românilor, istoricul formării limbii românești, păreri despre limba română, cele mai vechi urme de limbă și dialectele limbii române. Cronicarii, istoricii și filologii ardeleni, etimologiștii și fonetiștii, societatea „Junimea“. Poeții și prozatorii mai însemnați ai sec. XIX. Lectură: părți alese din cronicile moldovenești și din poezii și prozatorii sec. XIX. Repetirea Ortografiei, declinațiunii, conjugărilor etc. Lucrări scripturistice. Manual ajutor: Istoria literaturii române, de E. Hodoș, Caransebeș 1908. Profesor: Avram Sădean.

Limba maghiară. 4 ore la săptămână (1 praxă). Literatura veche: Epoca tradițiilor eroice, evul mediu creștin, epoca luptelor religioase și naționale, epoca decadenței. Literatura nouă maghiară: Epoca deșteptării, școala franceză clasică și poporală. Epoca de transformare: Kisfaludy K., Vörösmarty M., și contemporanii. Epoca poeziei naționale: Petőfi, Arany, Tompa. Dezvoltarea literaturii dramatice și literatura științifică. Manual: Veszely Ödön: A magyar irodalom története. 2 ocupări la lună. Profesor: Silv. Bejan.

Limba germană. Verbele neregulate. Prepozițiunile. Topica în propozițiuni. Repetirea materialului întreg. Manual: Dr. Constantin Lacea. Manual de limba germană. Profesor: Vasilie Micula.

Constituția. 2 ore la săptămână. Administrația comunelor și orașelor. Administrația municipiilor. Guvernarea țării, corpurile legiuitoare. Puterea de apărare. Afacerile de cult și instrucțiunea publică. Afacerile interne financiare și economice. Afaceri private. Manual: Ioan F. Negruțiu: Constituția patriei. Profesor: Nicolae Mihulin.

Aritmetica. 1 oră la săpt. + 1 oră praxă. Progresiunile aritmetice și geometrice. Aplicarea progresiunilor geometrice la calcularea intereselor dela interese. Calcularea capitalului crescut, scontarea, depunerile periodice, rentele, amortizarea cu ajutorul tabelelor pentru calcularea intereselor dela interese. Explicarea planului de înpățământ al aritmeticeii pentru școalele populare. Repetirea materialului pro-

pus în preparandie. La praxă s'au lucrat și predat teme din întreg materialul școalei populare. Manual: Teodor Ceonța, Aritmetică generală și specială. Profesor: Vasilie Micula.

Fizică. 2 ore la săptămână. Lumina. Magnetismul. Electricitatea. Manual: Tit Liviu Blaga, Fizică. Profesor: Vas. Micula.

Geometrie. 1 oră la săptămână. Elipsa, parabola, iperbola. Repetirea geometriei. Explicarea planului de învățământ pentru propunerea geometriei în școalele populare. Profesor: Vasilie Micula.

Economia națională. 1 oră la săptămână. Noțiunea econ. naționale. Bunuri. Avere. Producțiunea și factorii ei. Circulațiunea. Venitul. Consumarea. Scopul a fost, ca elevii să capete o icoană cât se poate mai clară despre referințele sociale. Prof. Vasilie Micula.

Igienă. Despre boale. Influența boalei asupra dezvoltării nivelului. Pagubele cari se nasc prin boale în societate și în economia națională. Cauzele boalelor. Prevenirea boalelor. Îngrijirea bolnavilor. Lupta în contra vrăjitorilor. Despre boalele infecțioase. Însemnătatea lor. Despre micro-organismele infectătoare, viața lor, sporirea lor. Modul de infecțiune. Despre boalele infecțioase în special. Mijloacele de desinfecțiune și aplicarea acelor. Separarea bolnavilor și morților infecțioși. Ajutorul cel dintâiu la nefericiri. Vulnerarea. Oprirea sângerării. Legarea ranelor. Înfrângeri de oase și scrântituri. Leșinare, insolațiune, epilepsă, înecare prin apă și gazuri, respirație artificială. Despre otrăviri și antidote. Ce are să conțină caseta de salvare în edificiul școalei.

Despre beuturi spirituoase. Influența alcoolului asupra organismului. Abuzul în consumarea alcoolului. Mișcarea antialcoolistă. Igiena școalei. Edificiul școalei, sala de prelegeri, ambitele, lumina, aer, apa, gimnastică. Influența școalei asupra organismului elevilor. Boale școlare, evitarea dezvoltării acestora. Igiena locuinței. Anatomia omului. 2 ore în săptămână cu cursul III teol. Prof.: Dr. Aurel Demian.

Cântare bisericească. 3 ore la săptămână. Imnoasele sărbătorilor și alte cântări la liturgia sfântului Vasilie și Grigore. Repetirea materialului parcurs în anii precedenți.

Tipic. Periodul Penticostarului. Rânduielele cultului religios privat.

Muzica instrumentală. 3 ore la săptămână. Exerciții mai grele în diferite poziții, după capacitatea individuală a elevilor. Cunoștințele teoretice corespunzătoare. Profesor: Trifon Lugojan.

Biblioteca cursului la finea anului școlar 1910/11 este: 219 bucăți în valoare de 164.52 cor.

Economia.

1. În cursul I teologic 2 ore, iar în cursul I pedagogic câte 1 oră la săptămână, și anume în luna septembrie și în octombrie — formarea pământului roditor și a straturilor de pământ de pe suprafață, felurile acestora, analizarea compozițiunii diferitelor staturi și feluri de pământ, îmbunătățirea straturilor prin gunoie și nisipire sau noroire, lucrarea și pregătirea pământului pentru producerea plantelor, producerea semințelor de legume, verdețuri, arbori, pomi roditori, sămănarea lor și timpul de sămănare, cultivarea lor ulterioară, — în teorie și praxă — sub lunile de iarnă: noiembrie—februarie, altoirea pomilor roditori, culegerea mlădițelor (surceilor) de altoit, timpul de culegere și conservarea lor până la timpul altoirei, — felurile de altoire de iarnă și de primăvară. Aranjarea școalei de pomărit. — Săparea pământului de toamnă și de primăvară. Sămănarea sămânțelor de legume și timpul de sămănare, facerea straturilor calde, dezvoltarea și producerea răsadelor în acelea, scoaterea și sădirea plantelor din acestea și timpul de sădire a diferitelor răsade, — toate în teorie și în praxă exerciată cu probe efectuate prin elevi, — de la Martie—Iunie plivirea, săparea legumelor răsărite din sămânță și sădirea răsadelor produse în straturile calde, în praxă, altuirile de vară și conservarea altoilor produși.

2. La cursul II și III teol. și III și IV pedagogic, repetarea celor de mai sus, apoi lucrarea rațională a pământului, felurile pământului și îmbunătățirea acestora, felurile gunoaielor și efectul acestora asupra dezvoltării plantelor sămănate în diferitele feluri de pământ, producerea cerealelor de nutriment pentru om, comerțul cu cereale, prăsierea vitelor cornute, producerea nutrețurilor artificiale și naturale, instrumentele economice și părțile lor constitutive, prăsierea porcilor, îngrășarea acestora pentru unsoare, pentru carne și pentru clisă, timpul și etatea luării la îngrășare

tăierea porcilor și prepararea cărnurilor pentru conservare pe timpuri mai îndelungate, soiurile de vaci, diferența producerii de lapte între diferitele soiuri.

Propunător: Teodor Pap.

Gimnastică.

Curs. I—IV. ped. 2 ore la săpt. A) *Exerciții de ordine*: Înșirarea și alinearea în rânduri și linii. Intoarcerile de $\frac{1}{4}$ și $\frac{1}{2}$, marșul pe loc și din loc, deschiderea rândului din centru spre flancuri, ocolirea, cotirea etc.

B) *Exerciții libere*: Pozițiile, exercițiile membrelor, mișcările fundamentale, mânuarea bastonului de lemn etc.

C) *Exerciții la aparate*: Exerciții la prăginile de urcat, exercițiile fundamentale la inele, fus, paralele etc., în curs. I—II ped. Exerciții mai complicate la fus, paralele, inele ș. a. în curs. III—IV ped.

D) *Jocuri gimnastice*: Lupul și mielul, hoții, baba oarbă ș. a. Profesor: Avram Sădean.

Manualele folosite în institutul teologic gr.-or. român din Arad în anul școlar 1911/12.

Cursul I.

Dr. Iuliu Olariu: Introducere în testamentul vechiu și nou. Karánsebeș.

Dr. C. Chiricescu: Archeologia biblică... București.

Dr. I. Suciu: Ermineutica biblică... manuscript litografiat.

Calistrat Coca: Istoria bisericească.

Dr. Teodor Botiș: Teologia fundamentală... manuscript.

Dr. Petru Pipoș: Psihologie și Logică...

V. Onițiu: Limba română.

Ștefan Pop: Dicționar ortografic.

N. Bogdan: Gramatica limbii române... Brassó.

Ștefan Pop: Economia rurală... Balázsfalva.

Trifon Lugojan: Strana... Arad 1905.

Dr. Iuliu Olariu: Manualul de tipicul bisericii ortodoxe-orientale... Karánsebeș 1897.

Octoich-Ceaslov din tipografia arhidiecezană.

Cursul II.

Dr. I. Olariu: Explicarea Psalmilor din Ceaslov... Caransebeș.

- Dr. I. Olariu*: Explicarea evangeliilor, 2 vol. Caransebeș.
Dr. Ilarion Pușcariu: Istoria bisericii române.. Nagyszeben.
Dr. Iosif Iuliu Olariu: Teologia dogmatică ortodoxă.,
 Karánsebes 1907.
Dr. Gheorghe Dragomir: Teologia morală... Karánsebes, 1909.
R. Ciorogariu: Omiletica... manuscript.
Enea Hodoș: Manual de limba și literatura română
 Karánsebes.
Dr. Petru Pipoș: Didactica ed. V. și
 „Metodica.
 „*Ștefan Pop*: Economia rurală... Balázsfalva.
Trifon Lugojan: Strana... Arad 1905.
 „Cântări bisericesti din Molitvelnic.
Dr. Iuliu Olariu: Manual de Tipicul bisericii ortodoxe-
 orientale... Karánsebes 1897.
Octoich-Ceaslov din tipografia arhidiecezană.

Cursul III.

- Dr. Iustin I. Suciu*: Explicarea epistolei către Romani
 manuscript litografiat.
Andrei Baron de Șaguna: Manual de studiu pastoral...
 Nagyszeben 1895.
Dr. Petru Barbu: Catichetica, Karánsebes, 1907.
Mitrofanovici — Dr. Tarnavschi: Liturgica bisericii
 dreptcredincioase, Cernăuți, 1910.
Dumnezeeștile liturgii ale sfinților ierarhi Ioan Gură,
 de aur, Vasilie cel Mare și Grigoriu Dialogul. Sibiu. Tipog-
 rafia arhidiecezană 1902.
Molitvelnic... Sibiu. Tipografia arhidiecezană 1874.
Andrei Baron de Șaguna: Compendiu de dreptul ca-
 nonic... Nagyseben ed. II. 1885.
Statutul organic... Nagyszeben 1905.
Regulament pentru parohii, disciplinar, școlar și epitropesc.
Ioan F. Negruțiu: Constituția patriei ed. II. Balázsfalva
 1904.
Trifon Lugojan: Strana Arad, 1905.
 „Cântări bisericesti din Molitvelnic.
 Arad 1907.
Dr. Iuliu Olariu: Manual de tipicul bisericii ortodoxe-
 orientale... Karánsebes 1907.
Octoich-Ceaslov din tipografia arhidiecezană,

Manualele folosite în institutul pedagogic gr.-or. român din Arad în anul școlar 1911/12.

Cursul I.

Dr. Petru Barbu: Istoria sântă a Testamentului nou, a II-a carte de religione pentru școalele medii. Ediția II. Karánsebes. Ediția și tiparul tipografiei și librăriei diecezane, 1904.

Dr. Petru Barbu: Istoria sântă a Testamentului vechiu, ediția III. carte de religione pentru școalele medii. Ediția I. Karánsebes 1900. Ediția și tiparul tipografiei și librăriei diecezane.

Dr. Petru Pipoș: Psihologie și Logică. Ediția III. 1907 conces. minist. 117065/1908.

N. Bogdan: Gramatica limbei române. Partea I—II. Brassó.

Dr. Ambrosiu Cheșian: Ist. natur. Botanica... Balázsfalva 1907 apr. min. ur. 76559/1907.

Dr. Bilinszky Lajos: Rendszeres magyar nyelvtan és stilisztika. Budapest 1909. Szt. István társulat.

Dr. Constantin Lacea: Manual de limba germană. Ed. II. Brassó. Ediția libr. N. Ciurcu.

Márki—Popovici: Istoria universală. Tiparul tipografiei archidiecezane. Nagyszeben 1901.

Nicolae Mihulin: Geografia, fizică și matematică după Dr. Némethy Károly — manuscript.

Teodor Ceontea: Aritmetica genelală și specială... Ediția II. Arad. 1899. Tom. I., II.

V. Onițiu: Carte de cetire p. cl. I—II gimn.

Șt. Pop: Dicționar Ortografic.

Stefan Pop: Manual de economia rurală. Balázsfalva.

Trifon Lugojan: Strana. Arad 1905.

Dr. Iuliu Olariu: Manual de tipicul bisericeii ortodoxe-orientale... Karánsebes 1897.

Cristian, Heinrich Hohmann: Praktische Violinschule, P. I. Tanager, Köln.

Octoih-Ceaslov din editura tipografiei arhidiecezane.

Higienă... manuscript.

Dr. Kogutowicz Károly: Földrajzi iskolai atlasz. Budapest 1910.

Cursul II.

Dr. Ilarion Pușcariu: Istoria bisericească. Nagyszeben. 1908. apr., de ministru. Ed. III.

Dr. Petru Pipoș: Psihologie și Logică ed. III. Arad. 1907.

N. F. Negruțiu: Manual de stilistică, ed. IV. Balázsfalva. aprob. min. 68859/906.

Sarudy Ottó: Poetika, retorika és olvasókönyv I. rész, Budapest, 1904. a tanítóképző intézetek II. osztály számára, Atheneum 1904. apr. min. nr. 2150/904.

Dr. Constantin Lacea: Manual de limba germană Brassó.

Vasilie Goldiș: Istoria universală tom. III. Evul nou. Brassó. Editura librăriei N. Ciurcu.

Dr. Némethy—Mihulin: Geografia universală. Arad 1911.

Teodor Ceontea: Aritmetica generală și specială... ediția II. Arad.

Petru Cupcea: Geometrie, apr. nr. 126936/1909.

Dr. Ambrosiu Chețian: Ist. natur. Botanica. Balázsfalva, 1907. apr. min. nr. 76559/907.

Ștefan Pop: Manual de economia rurală. Balázsfalva.

Trifon Lugojan: Strana... Arad, 1905.

Dr. Iuliu Olariu: Manual de tipicul bisericeii ortodoxe-orientale... Karánsebes, 1897.

Octoih-Ceaslov din ediția tipografiei arhidiecezane.

Cristian, Heinrich Hohman: Praktische Violinschule. P. I. Tanger, Köln. apr. min. nr. 33703/1895.

Cursul III.

Simeon Popescu: Catehism pentru școalele preparandiale. Nagyszeben.

Dr. Petru Pipoș: Pedagogia... ediția II. 1908. Arad.

” ” ” Didactica... ed. V. 1909. Arad.

” ” ” Metodica... ed. IV. 1908. Arad. conc. min. nr. 95957/907.

N. F. Negruțiu: Manual de stilistică... ed. IV. Balázsfalva.

Enea Hodoș: Manual de literatura română. Karánsebes. IV.

Sarudy Ottó: Poetika, retorika és olvasókönyv a tanító és tanítóképző intézetek III. oszt. számára... Atheneum. Budapest. 1905. apr. min. nr. 3242/1905.

Dr. Constantin Lacea: Manual de limba germană... Brassó.

Teodor Ceonțea: Aritmetica generală și specială... ed. II. Arad 1899.

Petru Cupcea: Geometrie, apr. nr. 126936/1909.

Mangold—Goldiș: Istoria Ungariei. Partea I., ed. II. Brassó 1901.

Dr. Némethy—Mihulin: Geografia Ungariei. Brassó 1910.

Tit Liviu Blaga: Fizică, Brassó apr. nr. 123219/1900.

Dr. S. Roth—Alexandru Uilăcan: Elemente de mineralogie... petrografie. Balázsfalva 1890.

Ștefan Pop: Manual de economie rurală. Balázsfalva.

Trifon Lugojan: Strana, Arad 1905.

” ” Cântări din Molitvelnic... Arad 1907.

Dr. Iuliu Olariu: Manual de tipicul bisericii ort-orientale... Karánsebes 1897.

Octoih-Ceaslov din ediția tipografiei arhidiecezane.

Cristian, Heinrich Hohman: Praktische Violinschule, Köln.

Cursul IV.

Dr. Petru Barbu: Elemente de catihetică... Karánsebes, 1897.

Statutul organic... Nagyszeben 1905. Ediția III.

Dr. Petru Pipoș: Istoria pedagogiei. ed. III. Arad. 1907. conc. min. nr. 95957/907.

Dr. Petru Pipoș: Metodica... ed. IV. Arad. 1908. conc. min. nr. 95957/907.

Dr. Szabó Mihály: Drepturile și datorințele învățătorilor poporali... Arad. apr. 117065/908. conc. minist.

Balló József: Népiskolai szervezattan, ed. III., din 1909.

Enea Hodoș: Manual de literatura română. Karánsebes.

Veszely Ödön: A magyar irodalom története... Budapest, Lampel Róbert kiadása 1907.

Dr. Constantin Lacea: Manual de limba germană, Brassó.

Ioan F. Negruțiu: Constituția patriei... ed. II. Balázsfalva. 1906.

Teodor Ceonțea: Aritmetica generală și specială... ed. II. 1899. Arad.

Sárkány—Hossu—Viciu—Radu: Geometrie apr. nr. 235/1900. Balázsfalva.

Tit Liviu Blaga: Fizica, Brassó apr. nr. 123219/1908.
Stefan Pop: Manual de economia rurală. Balázsfalva.
Trifon Lugojan: „Strana“ și „Cântări bisericesti din Molitvelnic“.

Dr. Iuliu Olariu: Manual de tipicul bisericii ortodoxe-orientale... Karánsebes, 1897.

Octoih-Ceaslov: din tipografia arhidiecezană.

Cristian, Heinrich Hohman: Praktische Violinschule... Köln.

Higienă... manuscript.

Broșura art. de lege XXVII. din 1907. ed. Arad. 1908.
 „Regulamentul de organizare al învățământului“ (librăria arhidiecezană) și „Planul de învățământ al școlilor populare“ gr.-or. rom. (compus în 1910).

La prelegeri se admit numai elevii provăzuți cu manualele aici indicate și procurate dela librăria diecezană, de unde va primi certificare, că și-a procurat aceste cărți. Înscrisura urmează numai după prezentarea acestui certificat. Folosirea cărților vechi nu se admite.

Societatea antialcoolică.

Ca elevii să primească instrucțiunea necesară pentru a lupta contra alcoolului, aceasta plagă a omenimei, profesorul Nicolae Mihulin a format o societate antialcoolică cu elevii despărțământului pedagogic, cari promițând abstenență dela beuturile alcoolice, s'au constituit pe baza regulamentului aprobat de Venerabilul Consistor. In ședințele săptămânale membrii societății ascultau prelegeri, disertațiuni și discuțiuni. Membrii acestui curs sunt elevii:

Curs IV. Emilian Cătana, Ioan Căprar prez. com. lit., Vasile A. Drincu secretar-notar I., Constantin V. Fărcașiu v.-prez. societ., Ioan Petroviciu prez. societ., Iosif Scrofan com. financiară, Pavel Soceriu.

Curs III. Dimitrie Budiu com. lit., Mihaiu Costea, Gheorghe Moga, Amos Oarcea cassar. societ., Ioan Valea, Ioan Vesa, Corneliu Voda notar II.

Curs II. Sever R. Boșcaiu, Vasile Codrean bibliotecar. Constantin Iliuța com. p. cerc. boln., Petru Mureșianu, Anastasie Roman com. p. cerc. boln.,

Curs I. Gheorghe Alexa, Nicolae Avram, Miron Boariu, Ioan Caza, Nicolae Cărmănuș, Mihaiu Cârgea, Aurel Cioara, Dimitrie Codrean, Vasile Docea com. p. cerc. boln., Vasile Farca, Petru Faur, Romul Ille, Ioan Lipovan, Iosif Oprin, Ioan Papp, Ioan Pavel com. lit., Mihaiu Radovan com. fin., Gheorghe Șandor, Nicodim Ștefan, Traian Ștefan, Gheorghe Ulita.

Conspectul elevilor.

A) În despărțământul teologic.

Cursul I.

a) *Ordinari.*

- 1 Dragotin Blidariu.
Ignatie Borza.
Nicolae Brănuțiu.
Ioan Calușeiu.
Remus D. Chendi.
Ioan Cociuban.
Ioan Cotoră*)
Teodor R. Filip.
Amos R. Florea.
Vasilie Genie.
Simeon Ghișa.
Emilian Grădinariu.
Ioan Hărduțiu.
Silviu Lelescu.
Teodor Marcu.
Mihaiu Nistor.
Petru Paul.
Aurel Sebeșan.
Gheorghe Serac.
Sever Șepețianu.
Petru Țieranu
Vasile M. Văideau.
23 Aureliu V. Florea.

b) *Privatiști.*

- 1 Ioan Bele.
Florian Buiția.
Mihaiu Foltuțiu.

*) A părăsit institutul.

- Gheorghe Indrieșiu.
 Ioan Mizeșiu.
 Coriolan Mursa.
 Petru Raica.
 Teodor Roitan.
 Constantin Savu.
 Petru Hereț.
 Gavril Iovan.
 12 Corneliu V. Andru.

Cursul II.

a) *Ordinari.*

- 1 Iustinian Beșan.
 Gheorghe Caian.
 Teodor Ciuhandu.
 Gheorghe Constantin.
 Solomon Duma.
 Ioan S. Feieru.
 Nicolae Ilieșiu.
 Ioan Ille.
 Romul Józsa.
 Octavian Lador.
 Cornel Leucuția.
 Ioan Molnaru.
 Liviu Nica.
 Traian Papp.
 Ioan Popa.
 Nicolae Popa.
 Gheorghe V. Popoviciu.
 Ioan Popoviciu.
 Traian Popu.
 Melentie Șora.
 Gheorghe Teoran.
 22 Vasile Țiț.

b) *Privatiști.*

- 1 Constantin Ciurba.
 2 Dimitrie R. Husariu.

Cursul III.

a) *Ordinari.*

- 1 Gherasim Andru.
 Pavel Ardelean.

- Traian L. Barzu.
 Aurel Buđiu.
 Ilie Chebeleu*)
 Antoniu A. Chidioșan**)
 Nicolae Codrin.
 Ioan Crăciun.
 Liviu Dehelean.
 Victor Iclozan.
 Teodor Jova*)
 Ioan Jurca.
 Alexandru Măneran.
 Nicolae Mărginean.
 Nicolae Mașcovescu.
 Gheorge Muntean.
 Victor Mureșan.
 Ioan Neacșa.
 Ioan Gh. Petrișor.
 Ioan Popa.
 Vichentie Radu.
 Dimitrie Roșcău.
 Sava T. I. Seculin.
 Anania O. Serb.
 Alexandru Silaghi.
 Dimitrie Șandor.
 27 Petru Vușdea.

b) Privatiști.

- 1 Ștefan Fofiu.
 2 Ioan Roșu.

B) Despărțământul pedagogic.

Cursul I.

a) Ordinari.

- 1 Gheorghe Alexa (solvent).
 Nicolae Gavril Avram (gratis).

*) A întrerupt studiul pe un an.

**) Dimis.

- Miron Boariu (solvent)*)
 Nicolae Cărmănuș (gratis).
 Ioan Caza (solvent).
 Aureliu Cioara (gratis).
 Dimitrie Codrean (gratis).
 Vasile Docea (solvent).
 Vasile Farca (solvent).
 Petru Fauru (gratis).
 Corneliu M. Hui (solvent).
 Romul Gh. Ille (solvent).
 Ioan Lipovan (gratis).
 Iosif Oprin (solvent).
 Ioan Papp (solvent)**)
 Ioan Pavel (gratis).
 Ștefan Puta (solvent)**)
 Mihaiu Radovan (solvent).
 Ioan Serbu (gratis).
 Vasile Sirbu (gratis).
 Gheorghe Șandor (gratis).
 Nicodim Stefanu (solvent)**)
 Traian Stefan (solvent).
 Gheorghe Ulița (solvent).
 Mihaiu Cârge (gratis).
 Nicolae Popon rep. (solvent).
 27 Maxim Radovan (solvent).

Cursul II.

a) Ordinari.

- 1 Nicolae Barbu (gratis).
 Sever R. Boșcaiu (gratis).
 Vasile Codrean (gratis).
 Constantin Iliuța (jum. solvent).
 Ioan Mangra (solvent).
 Petru Mureșian (gratis)**)
 Constantin M. Nonu (gratis).
 Demetriu Papp (gratis).
 Ioan Petica (gratis).
 Anastasie Roman (gratis).
 11 Teodor Selăgian (gratis).

*) Interrupt studiul din cauza boalei.

***) A părăsit institutul.

***) Intreținere la părinți.

b) Privatiști.

Traian Grozav.

Curs III.

- 1 Dimitrie Budiu (solvent).
 Mihaiu Costea (gratis).
 Teofil Indrieș (gratis).
 Vasile Mangra (gratis).
 Gheorghe Moga (solvent).
 Amos Oarce (gratis).
 Alexandru Pătcaș (solvent).
 Mihaiu Pleș (gratis).
 Valeriu Popoviciu (gratis).
 Stefan Trif (gratis).
 Ioan Valea (gratis).
 Ioan Gh. Vesa*)
 Cornel Voda (jum. taxa).
 14 Traian Grozav (gratis).

Curs IV.

- 1 Grigorie Ardelean (solvent).
 Ioan Căprari (gratis).
 Emilian Cătană (solvent).
 Vasile A. Drincu (solvent).
 Petru Dulhaz (solvent).
 Vasile C. Fărcaș (solvent).
 Crăciun Lerințiu (gratis).
 Gavril Nuț (solvent).
 Ioan Petroviciu (solvent).
 Iosif Scrofan (gratis).
 Pavel Soceriu (jum. taxă).
 12 Petru Ciongradi (solvent).

*) Intreținere la părinți.

Școala de aplicațiune.

Nr. curent	Numele elevului	Nr. curent	Numele elevului
	Clasa I.		Sava Tișler Sabin Pascu
1	Gheorghe Comlăușan	4	
	Nicolae Creț		Clasa IV.
	Dimitrie Ienciu	1	Gheorghe Purza
	Ilie Morari		Clasa V.
5	Nicolae Morari	1	Gheorghe Secheșan (repășit)
	Clasa II.		Clasa VI.
1	Ioan Andreica	1	Ioan Cotoc
	Vasile Iovin		Eftimiu Micorescu
3	Ioan Lucața		Romul Tașca
	Clasa III.	1	Gheorghe Pascu
1	Mihai Arădan	4	
	Ștefan Sârb		

Școala de aplicațiune a fost condusă de profesorul Dr. Petru Pipoș, învățător propunător Petru Hereț.

În decursul anului școlar, afară de inspecțiunile directorului seminarial Roman R. Ciorogariu, a mai fost vizitată în 13/26 noemvrie 1910 de Dr. Iosif Siegescu comisar ministerial.

Festivitățile școlare și parastasele sau ținut cași la despărțământul pedagogic sub conducerea învățătorului propunător. Afară de acestea s'a mai ținut serbarea „pomilor și paserilor“ cu ocaziunea aceasta învățătorul Petru Hereț a vorbit elevilor despre însemnătatea și folosul mare, ce-l aduc omenimii pomii, arborii și păserile. Mai departe li-s'a spus despre folosul paserilor.

Programa examenelor

dela institutul ped.-teol. gr.-or. rom. din
Arad pe anul școlar 1911/1912:

I. Cursul al IV-lea pedagogic.

Luni 9/22 maiu, sistarea prelegerilor.

Vineri 13/26 maiu, 8—12 a. m.: religie, română, pedagogie, germână, economie.

Vineri 13/26 maiu, 3—6 p. m.: cant, tipic, muzică, igienă, gimnastică.

Sâmbătă 14/27 maiu, 8—12 a. m.: maghiară, constituție, aritmetică, fizică, economie națională.

La 3 p. m. conferință.

II. Examenele scripturistice de calificare învățătorescă.

Vineri 20 maiu (2 iunie) 8—12 a. m. română.

3—7 p. m. pedagogie.

Sâmbătă 21 maiu (3 iunie) 8—9 a. m. caligrafie.

Luni 23 maiu (5 iunie) 8—12 a. m. maghiară.

3—7 p. m. germană.

Mărți 24 maiu (6 iunie) 8—12 a. m. geometrie.

” ” 3—7 p. m. desen.

III. Examenе de curs.

Sâmbătă 21 mai (3 iunie) se sistează prelegerile și la 4 ore p. m. examen de gimnastică c. I.—III ped.

Luni 23 maiu (5 iunie) 8—12 a. m. c. III teol: esegeză, drept canonic, constituție, igienă.

Luni 23 maiu (5 iunie) 3—6 p. m. c. II. teol, dogmatică, istoria bisericii românești, morala, omiletică.

Mărți 24 maiu (6 iunie) 8—12 a. m. c. III. ped. română, maghiară, germană, fizică, istoria patriei, economie.

Mărți 24 maiu (6 iunie) 3—6 p. m. c. II. ped. română, maghiară, germană, economie.

Miercuri 25 maiu (7 iunie) 8—12 a. m. c. I—II ped. I teol. cânt, tipic, muzică.

Miercuri 25 maiu (7 iunie) 3—6 p. m. c. III ped. și II. teol.: cânt, tipic, muzică.

Vineri 27 maiu (9 iunie) 8—12 a. m. c. I ped.: română, maghiară, germană, istorie universală, geografie.

Vineri 27 maiu (9 iunie) 3—6 p. m. c. III teol.: cânt., tipic.

Sâmbătă 28 maiu (10 iunie) 8—12 a. m. c. III teol, pastorală, catihetica, liturgică, română.

Mărți 31 maiu (13 iunie) 8—12 a. m. examen de cvalificație de curs: c. II. ped.

Mărți 31 (13 iunie) 3—6 p, m. examen de cvalificație de curs: c. III ped.

Miercuri 1/14 iunie 8—12 a. m. c. I ped. religione, pedagogie, aritmetică, istoria naturală, economie.

Miercuri 1/14 iunie 8—12 a. m. c. II teol. română, esegeză, pedagogie, economie.

Miercuri 1/14 iunie 3—6 p. m. c. I. teol.: teologia fundamentală, româna, economie.

Joi 2/15 iunie 8—12 a. m. c. II ped. religione, pedagogie, matematică, istoria naturală.

Joi 2/15 iunie 8—12 a. m. c. I teol.: studiu biblic, pedagogie, istoria bis.

Joi 2/15 iunie 3—6 p. m. c. III ped. religione, pedagogia, geografie, matematica, istoria naturală.

Vineri 3/16 iunie 8 a. m. conferință.

Duminecă 5/18 iunie Te Deum și distribuirea testimoniilor.

IV. Examene private.

Luni 6/19 iunie, examene private.

V. Examene orale de cvalificațiune învățătorescă.

Joi 9/22 și Vineri 10/23 iunie.

VI. Examen la școala de aplicație :

Sâmbătă 11/24 iuniu.

Comisari.

La despărțământul teologic: Gheorghe Popoviciu, iar la despărțământul pedagogic: Vasilie Goldiș. Comisar ministerial: Dr. Iosif Siegescu.

Deschiderea anului școlar 1911|12.

In 18/31 august 1911, se vor ține examenele de emendare și private la ambele despărțăminte.

In 19 august (1 septembrie) înscrierile la ambele despărțăminte.

In 21 august (3 septembrie) chemarea Duhului sfânt.

In 22 august (4 septembrie) se încep prelegerile.

Competenții la despărțământul teologic la terminul, ce-l va fixa Venerabilul Consistor la timpul său în „Biserica și Școala“ au să-și înainteze petitele direct la Venerabilul Consistor din Arad, ajustate cu 1. Atestat de botez estradat în timpul mai recent. 2. Testimoniu școlar, prin care să dovedească, că are pregătirea recerută prin Regulamentul pentru parohii. 3. Atestat de moralitate dela oficiul parohial, la care aparține, vidimat și de protopresbiterul tractual. 4. Atestat medical despre starea sanitară și întregirea membrilor corporale. 5. Petițiunile au să fie provăzute cu timbru de una coroană, încât nu vor fi ajustate cu atestat de paupertate. 6. Petenții să scrie corect locul ubicațiunii și poșta ultimă, altcum să alătore și mărcile postale recerute pentru a li-se putea trimite rezoluția în scrisoare recomandată.

Competenții la despărțământul pedagogic își înaintează petitele pentru beneficiu alumneal asemine direct la Venerabilul Consistor.

Primirile la despărțământul pedagogic se fac în ziua fixată de direcțiune, pentru anul școlar 1911/12 fixate deja pe 19 august (1 septembrie). Dar prealabil se pot anunța până în 18 iunie (1 iulie a. c.

Competenții au să se prezenteze la primire în persoană, după posibilitate cu părinții ori tutorii lor.

Dela competenți la pedagogie se recere, ca să fie întegri corporalmente să aibă auz muzical, să fie împlinit deja al 14. an al etății, dar să nu fie trecuți peste 18 ani; să aibă 4 clase gimnasiale, reale ori civile cu succes terminate. Întrucât însă n'ar fi îndeplinit contingentul cursului

I ped. cu absolvenți de 4 clase, pe lângă împlinirea celorlalte condițiuni legale vor fi primiți și cu 3 clase gimnasiale, reale ori civile acei tineri, cari vor fi absolvat acele clase cu succes „bun“ și vor presta examenul de primire corespunzător gradului cultural al clasei a IV gimnasială, reală ori civilă. Aceste examene de primire se vor face în 18/31 august 1911.

Taxele de întreținere in seminar fac 400 cor., iar în alumneu 300 cor. la an, întrucât nu vor fi urcate prin Venerabilul Consistor pe anul școlar 1911/12.

La înscriere să se prezinte fiecare elev cu testimoniul anului precedent, cu chitanță despe achitarea ratei I (200 cor. la teologie, 140 cor. la pedagogie) și cu chitanță dela librăria diecezană despe cărțile prescrise pentru anul școlar 1911/12. Mai departe la înscriere fiecare elev să achite taxele de înscriere, anume: didactrul, taxa medicală, fondul bibliotecii, fondul tinerimei, fondul tipăriturilor, societatea de lectură, cari împreună fac, la despărțământul teologic 50 cor. 40 fil, iar la despărțământul pedagogic 23 cor. 40 fil.

In legătură cu aceasta se aduce la cunoștința privațiștilor din ambele despărțăminte, că de privațiști vor fi considerați și vor fi admiși la examenul dela finea anului școlar numai aceia cari primiți de Venerabilul Consistor la curs privat se vor insinua ca atari pentru înscriere la termenul înscrierilor din 19 august (1 septembrie) și vor achita didactrul prescris, anume 51 cor. 40 fil. la despărțământul teologic și 21 cor. 40 fil. la despărțământul pedagogic.

Pe lângă acestea numai acel elev privatist va fi admis la examen, care va produce atestat de conduită și despe mărturisire și împărtășirea cu Sfintele Taine în postul Nașterii și al Invierii Domnului.

